

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 132/2016 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty maa- ja metsätalousvaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan ja sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Hallintovaliokunta on lisäksi pyytänyt asiasta perustuslakivaliokunnan lausunnon.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 17/2016 vp
- sosiaali- ja terveysvaliokunta StVL 9/2016 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 47/2016 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 11/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Jouni Laiho, sisäministeriö
- osastopäällikkö, ylijohtaja Eero Heliövaara, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Esko Pyykkönen, valtioneuvoston kanslia
- erityisasiantuntija Heini Färkkilä, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Joanna Autiovuori, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Outi Luoma-aho, valtiovarainministeriö
- kulttuuriasiantuntija Heidi Sulander, opetus- ja kulttuuriministeriö
- maatalousylitarkastaja Tauno Junttila, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Katri Valjakka, maa- ja metsätalousministeriö
- osastopäällikkö Raimo Ikonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Lassi Kauttonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- arpajaishallintopäällikkö Saaramia Varvio, Poliisihallitus
- toimitusjohtaja Olli Sarekoski, FRV Evo Oy
- toimitusjohtaja Pertti Koskenniemi, Fintoto Oy
- toimitusjohtaja Juha Koponen, Veikkaus Oy

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

- projektipäällikkö Tapio Jaakkola, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
- toimitusjohtaja Velipekka Nummikoski, Raha-automaattiyhdistys
- pääsihteeri Vertti Kiukas, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- toimitusjohtaja Pertti Koskenniemi, Suomen Hippos ry
- hallituksen jäsen Patrik Strang, Suomen Pokerinpelaajat ry
- pääsihteeri Teemu Japissan, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry
- professori Olli Mäenpää
- oikeustieteen tohtori Ida Koivisto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Ammattiliitto Pro ry
- Forum Artis ry
- Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
- Veikkauksen edunvälittäjien verkosto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia siten, että jatkossa rahapeliyhteisöjen rahapelitoimintojen yhdistämisen johdosta ainoastaan yhdellä rahapeliyhtiöllä olisi yksinoikeus toimeenpanna rahapelejä Suomessa. Uusi rahapeliyhtiö olisi nimeltään Veikkaus Oy.

Veikkaus Oy:n tehtävänä olisi harjoittaa rahapelitoimintaa siten, että rahapeleihin osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään sekä pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään.

Laissa säädettäisiin myös yhtiön hallintoneuvostosta, jonka tehtävänä olisi seurata ja valvoa, että yhtiö harjoittaa rahapelitoimintaa laissa säädetyllä tavalla. Lisäksi hallintoneuvoston tulisi tukea yhtiön ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä. Laissa myös säädettäisiin yhtiön toiminnan rajoituksista voimassa olevaa lakia vastaavasti.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä rahapelien toimeenpanomuotojen määrittelyä. Muutosten myötä uusi rahapeliyhtiö voisi toimeenpanna myös uudentyypisiä, virtuaalisesti toteutettuja rahapelejä sekä erilaisten rahapelien yhdistelmiä.

Säännöksiä rahapeliasioiden neuvottelukunnan tehtävästä muutettaisiin. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi seurata rahapelipoliittisten tavoitteiden toteutumista ja kehittämistarpeita.

Yhtiön rahapelitoiminnasta tulevat tuotot tulisi jatkossakin käyttää yleishyödyllisiin tarkoituksiin urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen, nuorisotyön, terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen. Arpajaislaissa säädettäisiin rahapeliyhtiön tuoton jakamisesta käyttötarkoitusten kesken, tuoton ottamisesta valtion talousarvioon sekä muista tuotonjakoon ja jakomenettelyyn liittyvistä asioista. Avustusten jakamiseen sovellettaisiin jatkossa valtionavustuslakia myös sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön osalta.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Arpajaislaissa säädettäisiin myös sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen avustusten valmistelu, maksatusta, seuranta ja valvontaa varten perustettavasta Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuksesta sekä rahapeliyhtiön velvollisuudesta korvata puolet avustusketukselle säädettöjen tehtävien hoitamisesta valtiolle aiheutuvista kustannuksista. Puolet avustusketuksen toiminnasta aiheutuvista kustannuksista katettaisiin terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu rahapeliyhtiön tuotosta.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi arpajaislain muutosten johdosta välttämättömät muutokset rikoslakiin, valtionavustuslakiin, arpajaisverolakiin, tuloverolakiin sekä eräisiin muihin lakeihin. Avustusten jakamista koskevat erityislait eli raha-automaattivastuksista annettu laki ja totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annettu laki samoin kuin raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annettu laki kumottaisiin tarpeettomina.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yksinoikeusjärjestelmästä

Rahapeleistä säädetään maassamme arpajaislainsäädännössä, ja rahapelit sisältyvät arpajaisten yläkäsitteeseen. Suomen voimassa oleva arpajaislaki (1047/2001) perustuu yksinoikeusjärjestelmään. Maamme rahapelipolitiikka on jo yli 70 vuoden ajan pohjautunut siihen lähtökohtaan, että samat rahapeliyhteisöt ovat yksinoikeudella toimeenpanneet rahapelejä. Nykyinen vuoden 2001 laki on vielä voimaan tullessaan perustunut lähinnä valvonnallisista syistä ja lupamenettelyn ohjausvaikutuksista johtuen toimilupajärjestelmään (HE 197/1999 vp).

Vuoden 2001 arpajaislakia on kuluva vuosikymmenen taitteessa uudistettu laajemmin kahdessa eri vaiheessa (HaVM 7/2010 vp — HE 96/2008 vp ja HE 212/2008 vp; HaVM 32/2010 vp — HE 207/2010 vp). Kysymys on ollut yksinoikeusjärjestelmän perustan vahvistamisesta ja samalla rahapelihaittojen torjunnan tehostamisesta. Mainitun uudistuskokonaisuuden jälkimmäisessä vaiheessa on luovuttu toimilupajärjestelmästä ja siirrytty lakisääteiseen yksinoikeusjärjestelmään. Voimassa olevan lain nojalla valtion kokonaan omistamalla Veikkaus Oy:llä on yksinoikeus raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien toimeenpanemiseen. Yksinoikeus raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, kasinopelien toimeenpanemiseen ja pelikasinotoimintaan on puolestaan Raha-automaattiyhdistyksellä (RAY), joka on julkisoikeudellinen yhdistys ja jonka hallituksessa valtiolla on määräysvalta. Fintoto Oy on raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestön Suomen Hippos Oy:n kokonaan omistama osakeyhtiö, jolla on yksinoikeus totopelien toimeenpanemiseen. Valtiolla on määräysvalta Fintoto Oy:n hallituksessa.

Ahvenanmaan maakunnassa arpajaislainsäädäntö kuuluu maakunnan itsehallintolain (1144/1991) nojalla maakunnan omaan lainsäädäntövaltaan. Ålands Penningautomatförening (PAF)

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

vastaa maakunnassa muiden rahapelien kuin raha-arpajaisten ja veikkauspelien toimeenpanosta yksinoikeudella Ahvenanmaan maakunnan myöntämällä luvalla. PAF toimeenpanee rahapelejä myös Itämeren niillä matkustaja-aluksilla, joiden kotisatama on Ahvenanmaan maakunnassa. Selvyyden vuoksi hallintovaliokunta toteaa, ettei käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla säännellä rahapelitoimintaa Ahvenanmaan maakunnassa eikä mainituilla Itämeren matkustaja-aluksilla.

Valiokunta toteaa tarkoituksena olevan, että vastaisuudessa vuoden 2017 alusta lukien rahapelejä toimeenpanee arpalaislain nojalla vain yksi valtion kokonaan omistama yhtiö, Veikkaus Oy. Ensiarvoisen tärkeää on, että muutoksella kyetään varmistamaan suomalaiseen yksinoikeusjärjestelmään perustuvan rahapelijärjestelmän säilyttäminen ja vahvistaminen. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksessä lausuttuun, että suomalainen rahapelijärjestelmä turvaa parhaalla mahdollisella tavalla rahapeleihin osallistuvien oikeusturvan estämällä peleihin liittyvät väärinkäytökset sekä ehkäisemällä ja vähentämällä rahapelaamiseen liittyviä taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Tämä on rahapelipoliittikkamme keskeisin lähtökohta.

Saadun selvityksen mukaan hallituksen esityksen pohjalta on tarkoitus säätää tässä vaiheessa ainoastaan välttämättöminä pidettävät laintasoiset säännökset kolmen rahapeliyhteisön rahapelitoimintojen yhdistämiseksi. Muu tarpeelliseksi katsottava sääntely valmistellaan erikseen.

Rahapelitoiminnan kehittäminen yksinoikeusjärjestelmässä

Veikkaus Oy, Raha-automaattiyhdistys ja Fintoto Oy saavat toimeenpanna ainoastaan omaan toimialaansa kuuluvia rahapelejä. Yksinoikeusjärjestelmässä rinnakkaisten toimijoiden tarjoamat rahapelit eivät saa olla ominaisuuksiltaan päällekkäisiä ja niiden on erottava riittävästi toisistaan, koska useamman toimijan yksinoikeusjärjestelmässä ei voi olla keskinäistä kilpailua.

Tilanne on kuitenkin yhä enemmän muuttumassa siten, että rahapelien nopeutuminen ja peli-myyntin monikanavaisuus muokkaavat edelleen merkittävästi pelitarjontaa ja kuluttajien pelikokemusta. Valiokunta toteaa, että rahapelialan kehitys on johtamassa pelien samankaltaistumiseen erityisesti sähköisessä toimintaympäristössä. Lisäksi on huomattava, että sähköisellä kansainvälisellä rahapelitarjonnalla on valtioiden rajat ylittävä luonne, minkä johdosta rahapelejä on saatavilla uusissa jakelukanavissa ajasta ja paikasta riippumatta.

Valiokunta katsoo, että nykyisin voimassa olevat arpajaislain säännökset soveltuvat huonosti toimintaympäristön kehityksen mukanaan tuomaan uudentyyppiseen rahapelitarjontaan ja kysyntään. Valiokunta korostaa, että useamman toimijan yksinoikeusjärjestelmässä välttämätön tiukka reviirijako kolmen yksinoikeustoimijan välillä kaventaa mahdollisuutta uudistaa pelitarjontaa. Tämän vuoksi suomalaisen rahapelitarjonnan edellytykset pysyä mukana kehityksessä heikkenevät seurauksin, että kanavointikyky valvottuun ja korkean kuluttajansuojan piirissä olevaan kotimaiseen rahapelitarjontaan vaarantuu. Samalla uhkaa vaarantua koko yksinoikeusjärjestelmän olemassaolo ja sen keskeisin tavoite, rahapelihaittojen ehkäiseminen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kolmen yksinoikeustoimijan rahapelitoimintojen yhdistämisellä kyetään ehkäisemään eri toimijoiden keskinäisen kilpailuasetelman syntyminen. Esityksen tavoitteena onkin Suomen rahapelipoliittisten tavoitteiden kannalta hyväksi havaitun yksinoikeus-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

järjestelmän ylläpitäminen ja vahvistaminen. Valiokunta tähdentää, että hallituksen esitykseen sisältyvien arpajaislain muutosehdotusten hyväksymisellä tuetaan yksinoikeusjärjestelmän kehittämistä mahdollistamalla nykyaikainen pelitarjonta ja edistetään siten yksinoikeusjärjestelmän elinvoimaisuutta. Lainmuutoksilla turvataan suomalaiselle uudelle rahapeliyhtiölle mahdollisuus kehittää vastuullisesti pelitarjontaansa voimakkaasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Tämä puolestaan vahvistaa kykyä kanavoida rahapelikysyntää kotimaiseen lailliseen ja valvotuun rahapelitarjontaan myös tulevaisuudessa. Valiokunta painottaa, että uudistettavassa yksinoikeusjärjestelmässä voidaan parhaalla tavalla varmistaa se, että suomalainen pelitarjonta vastaa yksinoikeusjärjestelmän oikeuttamisperusteita eli että se on yhteensopiva rahapelipoliittisten lähtökohtien — taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisyn ja väärinkäytösten torjunnan — sekä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa.

Valiokunta toteaa edellä lausuttua täydentäen, että hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sallittujen rahapelien toimeenpanomuotojen määritelmiä rahapelialan kehitystä vastaavaksi. Uusi rahapeliyhtiö voi siten säädettävän lain perusteella toimeenpanna myös uudentyyppisiä virtuaalisesti toteutettuja rahapelejä sekä eri rahapelien yhdistelmiä. Sallitut toimeenpanomuodot luetellaan edelleenkin tyhjentävästi arpajaislaissa. Se, että yhden yksinoikeustoimijan mallissa ei enää ole tarpeen määritellä peliyhteisökohtaisia pelimuotoja, ei poista tarvetta määritellä myös vastaisuudessa laillisesti tarjottavia pelimuotoja. Näiden pelimuotojen määrittelyn velvoittavasta luonteesta johtuen niistä on säädettävä lain tasoisesti. Sääntelyllä myös ennakollisesti ohjataan pelikehitystä rahapelipoliittisesti hyväksyttävään suuntaan.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä saamaansa selvitykseen viitaten, että arpajaislakiehdotukseen (3 §) sisällytetyt rahapelien ja niiden toimeenpanomuotojen määritelmät on valmisteltu yhteistyössä sisäministeriön, rahapeliyhteisöjen ja Poliisihallituksen arpajaishallinnon kanssa. Määritelmät muodostavat Suomessa laillisesti toimeenpantavien rahapelien määritelmällisen kehikon, ja ne ovat lainsäädännöllinen perusta kutakin pelimuotoa varten annettaville sisäministeriön asetuksille. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä, että eri rahapelimuotojen määritelmät ja niiden pohjalta annettavat pelisääntöasetukset muodostavat merkittävän rahapelipoliittisen ohjausinstrumentin.

Valiokunta tähdentää vielä erikseen, ettei yksinoikeusjärjestelmän pääasiallisena tarkoituksena ole eikä Euroopan unionin oikeuden näkökulmasta saakaan olla yleishyödyllisen tai yleisen edun mukaisen toiminnan rahoitus. Tuottojen käyttäminen yleishyödylliseen toimintaan voi olla ainoastaan järjestelmän suotuisa liitännäisseuraus. Euroopan unionin lainsäädännön tarkemman sisällön osalta valiokunta viittaa hallituksen esityksen perusteluissa lausuttuun. Valiokunta toteaa, että Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan julkisen vallan tiukassa valvonnassa oleva yksinoikeusjärjestelmä voi olla tehokas keino hallita rahapeleihin liittyviä vaaroja. Erityisen olennaista on kyetä myös käytännössä osoittamaan, että kansallinen järjestelmämme ehkäisee ja vähentää rahapelihaittoja tehokkaasti. Tämän vuoksi valiokunta korostaa, että myös kansallisesti on välttämätöntä arvioida yksinoikeusjärjestelmäämme jatkuvasti EU-oikeuden kannalta.

Pelihaittojen torjunta

Hallintovaliokunta korostaa, että suomalaisen rahapelipolitiikan pääasiallisena tavoitteena on rahapelaamiseen liittyvien yksilötason ja yhteiskunnallisten haittojen torjunta. Rahapelaamiseen

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

liittyy yksilöä koskevia riskejä, ja pelaamisen myötä haittavaikutukset voivat heijastua myös pelaajan läheisiin ja laajemmin yhteiskuntaan. Maassamme on lähdetty perustellusti siitä, että parhaiten tavoitteeseen päästään rahapelaamista koskevalla yksinoikeusjärjestelmällä. Voimassa olevaan sääntelyyn nähden säännöksiä täsmennetään arpalaislaissa niin, että taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja on vähentämisen ohella ehkäistävä. Lisäksi ehkäisemis- ja vähentämisvelvoite koskee uudistuksen myötä myös taloudellisia haittoja.

Hallituksen esityksen mukaan rahapelihaittojen vähentämistoimet voidaan jakaa karkeasti kolmeen ryhmään: 1) rahapelien saatavuuden ja tarjonnan rajoitukset, 2) rahapelien, pelitilanteiden ja riskipelaamisen sääntely ja 3) tiedotus rahapelihaitoista sekä yleinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Kansainväliset vaikuttavuustutkimukset osoittavat, että parhaiten haittoja voidaan ehkäistä pelitarjonnan sääntelyllä ja että valistuksella saadaan vähemmän tehokkaita tuloksia. Haittojen torjunnan merkityksen vuoksi valiokunta pitää ymmärrettävänä, että onnistunut haittojen ehkäisy todennäköisesti vähentää ainakin jossain määrin suotuisaa sivuseurausta eli rahapeleistä saatavia tuottoja.

Säädettävän lain nojalla myös uuden rahapeliyhtiön, Veikkaus Oy:n, erityisenä lakisääteisenä tehtävänä on harjoittaa rahapelitoimintaa siten, että rahapeleihin osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään sekä pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään. Uudella rahapeliyhtiöllä on voimassa olevan lain tapaan velvollisuus korvata valtiolle rahapelien toimeenpanosta aiheutuvien haittojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä niiden ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä aiheutuvat kustannukset.

Lisäksi lakiin sisällytettävillä säännöksillä yhtiön hallintoneuvostosta asetetaan hallintoneuvostolle uuden Veikkaus Oy:n erityistehtävää täydentävä tehtävä seurata ja valvoa, että yhtiö harjoittaa rahapelitoimintaa laissa säädetyllä tavalla. Lisäksi hallintoneuvoston tulee tukea yhtiön ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Valiokunta pitää tarpeellisena myös arpajaislakiehdotukseen sisältyvää säännöstä rahapeliyhtiön velvollisuudesta avata pelaajalle pelaajakohtainen pelitili sähköisiä rahapelejä toimeenpantaessa. Pelaajalla voi olla ainoastaan yksi pelitili. Pelitili on keskeinen sähköisesti välitettävien rahapelien elementti, ja siihen voidaan kytkeä useita merkittäviä oman pelaamisen hallintaan ja oman pelikulutuksen seurantaan liittyviä mekanismeja.

Rahapelien toimeenpanon viranomaisvalvonnan tehostaminen on tärkeää muun muassa pelihaittojen torjumiseksi. Sen vuoksi valiokunta pitää perusteltuna, että lainmuutosten yhteydessä myös tältä osin samoin kuin arpajaislainsäädännön uudistamisen käynnistettävässä toisessa vaiheessa tehostetaan rahapelien toimeenpanon valvontaa.

Valiokunta katsoo, että siirtyminen yhden yksinoikeustoimijan malliin mahdollistaa johdonmukaisemman ja tehokkaamman rahapelihaittojen ehkäisyn. Tehokkaalla haittojen ehkäisyllä voidaan vähentää ongelmapelaamisen määrää ja näin rahapeliongelmien aiheuttamaa yksilöllistä ja yhteiskunnallista taakkaa. Yhden rahapeliyhtiön etuna voidaan pitää sitä, että jatkossa pelaajalle voidaan tarjota oman pelikulutuksen seuraamiseen ja pelaamisen rajoituksiin sekä pelitilin sulkeamiseen liittyvät vastuullisuuskäytänteet yhden pelaajarekisterin kautta. Myös yksi yhteiskunta-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

vastuuohjelma kolmen sijaan mahdollistaa paremmin tavoitteiden asettelun ja toimenpiteiden suunnittelun rahapelihaittojen ehkäisyn suhteen.

Rahapelitoimialan kehittyminen muun muassa yhä nopeatempoisempaan pelitarjontaan saattaa valiokunnan mielestä lisätä pelaamisen liittyvien haittojen riskejä. Siirryttäessä yhden yksinoikeustoimijan malliin uudenlaiset rahapeli tuotteet, joihin voi sisältyä yhä useampia pelaajia houkuttelevia ominaisuuksia, mahdollistavat jatkossa rahapelilajien sektorirajojen hälventymisen. Pelituotevalikoiman laajentuminen voi johtaa puolestaan markkinoinnin lisääntymiseen. Vahvan toimijan harjoittama markkinointi voi kannustaa myös riskikuluttajia pelaamaan, mikä saattaa vaikuttaa pelihaittoja lisäävästi. Tämän vuoksi valiokunta pitää muun muassa suomalaisen yksinoikeusjärjestelmän EU-oikeudellisen hyväksyttävyyden kannalta välttämättömänä, että pelihaittojen ehkäisyyn panostetaan vahvasti ja varataan siihen riittävät resurssit.

Rahapelihaittojen torjunnan kokonaistehtävä kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle, joka on antanut sen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle toimeksi. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on tutkia rahapelikäyttäytymistä ja -haittoja ja rahapelitoiminnan yhteiskunnallista sääntelyä sekä kehittää rahapelaamiseen liittyvien haittojen ehkäisyä ja vähentämistä sekä palvelujärjestelmää. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että toteutettavana olevaan rahapeliuudistukseen liittyen rahapelien haittariskien arviointi on käynnistymässä sosiaali- ja terveysministeriössä. Mainittakoon tässä yhteydessä myös, että sisäministeriön yhteydessä toimivan rahapeliasioiden neuvottelukunnan tehtävänä on säädettävän lain nojalla seurata rahapelipoliittisten tavoitteiden toteutumista ja kehittämistarpeita.

Valiokunta painottaa, että rahapelihaittojen ehkäisy ja tutkimus sekä hoidon kehittäminen ja näiden toimenpiteiden rahoitus ovat rahapelipoliittikkamme onnistumisen kannalta keskeinen asiakokonaisuus. Hallituksen esityksestä puuttuvat kuitenkin laajemmin uudet käytännön toimenpiteiden ehdotukset haittojen ehkäisemiseksi. Tämä johtuu saadun selvityksen mukaan siitä, että uudistushankkeen ensimmäisessä vaiheessa ei ole aikataulusyistä ollut mahdollista valmistella muuta sääntelyä kuin uuden rahapeliyhtiön perustamiseksi tarvittavat välttämättömät säännökset. Rahapelilainsäädännön uudistamisen toiseen vaiheeseen onkin ryhdyttävä mahdollisimman ripeästi, ja siinä tulee konkretisoida rahapelipoliittikkamme keskeistä tavoitetta, pelihaittojen ehkäisyä, ja haittojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä. Haittojen ehkäisyn tavoitteen toteutumisen tulee näkyä selkeästi myös uuden yhtiön johdon palkitsemisjärjestelmässä.

Rahapelien toimeenpanon valvonta ja laittoman pelitarjonnan torjunta

Rahapelien toimeenpanon valvonnan tehtäväkokonaisuus muodostuu yksinoikeudella vuoden 2017 alusta pelitoimintaa harjoittavan rahapeliyhteisön toiminnan lainmukaisuuden varmistamisesta sekä kotimaisen ja ulkomaisen arpajaislain vastaisen rahapelitarjonnan ja tällaisten pelien markkinoinnin estämisestä. Suomalaisen rahapelipoliittikan keskeinen periaate on, että rahapeli-toiminta on viranomaisten valvontavastuun piirissä. Valiokunta tähdentää, että viranomaisresurssi on tarpeen vahvistaa niin kansallisen laillisen rahapelitoiminnan valvomiseksi kuin myös arpajaislain vastaisen laittoman rahapelitoiminnan torjumiseksi.

Valiokunta pitääkin tärkeänä, että rahapeliyhteisöjen yhdistämisen myötä ja kolmen rahapeliyhteisön rahapelien erotettavuutta koskevan sääntelyn purkamisen johdosta Poliisihallituksen arpa-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

jaishallinnon resursseja voidaan ohjata tehokkaammin arpajaislain noudattamisen ja arpajaislain vastaisen rahapelitoiminnan valvontaan. Samalla on tarpeen vahvistaa arpajashallinnon mahdollisuuksia vastata lisääntyvään kansalliseen ja kansainväliseen sidosryhmä- ja viranomaistyöhön. Lisäksi rahapelitoiminnan valvontaa on tarkoitus tässä yhteydessä vahvistaa myös lisäämällä sen toiminnallista itsenäisyyttä ja asemaa siten, että nykyinen Poliisihallituksen arpajashallinto organisoidaan Poliisihallituksessa suoraan poliisiylijohtajan alaisuuteen. Uudella rahapeliyhtiöllä on voimassa olevan lain mukaisesti velvollisuus korvata valtiolle rahapelitoiminnan valvonnasta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti.

Lainsäädäntöä kehittämällä pystytään vaikuttamaan myös arpajaislain vastaisen ulkomaisen rahapelitarjonnan torjuntaan tuotevalikoiman monipuolistuessa. Tätä kautta edellä mainittujen toimijoiden kilpailuetu verrattuna kotimaiseen toimintaan kaventuu. Valiokunta katsoo, että siirtymällä yhden rahapelitoimijan lainsäädäntöön parannetaan yksinoikeusjärjestelmän edellytyksiä kanavoida rahapelaamiseen kohdistuvaa kysyntää kotimaiseen ja siten Suomessa lailliseen rahapelitarjontaan.

Euroopan unionin eri instituutiot ovat eri yhteyksissä arvioineet perusteita, joiden perusteella jäsenvaltiot voivat ylläpitää yksinoikeuksia rahapelitoiminnassa. Euroopan unionin tuomioistuin ja Euroopan komissio ovat eri yhteyksissä korostaneet, että jäsenvaltion on lainsäädännöllään ja sen käytännön soveltamisella luotava uskottava, riittävin resurssein varustettu valvontaviranomainen ja tehokkaat valvontamenettelyt.

Tuottojen käyttäminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin

Arpajaislakiehdotuksessa säädetään voimassa olevan lain mukaisesti rahapelitoiminnan tuoton käyttämisestä yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Ehdotukseen on sisällytetty myös voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti säännökset tuoton jakamisesta eri käyttötarkoitusten kesken. Uuden yhtiön tuotosta tullaan käyttämään 53 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen, 43 prosenttia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä neljä prosenttia hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen. Lisäksi laissa säädetään voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tuoton jakamisesta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan käyttötarkoitusten kesken.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että jatkossa valtion talousarvioon otetaan määrärahat, jotka vastaavat rahapeliyhtiön talousarviovuoden arvioitua tuottoa ja uudelleen jaettaviksi palautuvia varoja. Nykyisten rahapeliyhteisöjen rahapelitoiminnasta kertyneet mahdolliset jakamatta jääneet tai rahastoidut varat käytetään siirtymäsäännösten mukaan arpajaislaissa säädettyihin käyttötarkoituksiin siten, että kunkin yhteisön osalta tuotto käytetään sen edunsaajaryhmien eduksi.

Suomen rahapelijärjestelmän vaihtoehtoisia ratkaisumalleja koskeneessa selvityksessä todetaan, että tuottojen jakoon liittyvien menettelyjen yhdenmukaistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista säätää tuotonjaosta yhdellä yhteisellä tuotonjakolailla. Tältä osin hallintovaliokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön jakamien avustusten osalta on tarkoitus ryhtyä soveltamaan valtionavustuslakia ja kyseisen lain valtuussäännösten puitteissa antaa tarkempia säännöksiä avustusmenettelystä asetuksilla. Arpajaislakiin sisältyy joitakin perussäännöksiä tuottojen jakamisesta, minkä vuoksi valiokunta pitää lainsäädännöllisesti selkeim-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

pänä ratkaisuna sitä, että uuden erillisen tuotonjakolain sijasta sisällytetään arpajaislakiin tarvittavat tuotonjakomenettelyjä koskevat täydentävät säännökset. Näin ollen erillisen tuotonjakolain säätämiseen ei ole tarvetta. Sen sijaan voimassa olevat avustusten jakamista koskevat erityislait, raha-automaattivastuslaki (1056/2001) ja totopelien tuotonjakolaki (1055/2001), samoin kuin veikkausvoittovarojen tuotonjakolaki (1054/2001) on syytä tarpeettomina kumota.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen ohjautuvan tuoton jakomekanismia muutetaan niin, että nykyisin käytössä olevasta tuotonjaon kaksiosaisuudesta luovutaan ja jatkossa koko tuotto jaetaan avustuksina maa- ja metsätalousministeriön kautta, jolloin järjestely vastaa muiden tuotonjakoministeriöiden käytäntöä. Hevostaloudelle ohjautuva tuotto-osa käytetään nykyiseen tapaan hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen, vaikka jakomekanismi esityksen mukaan muuttuu. Raviurheilualan asiantuntemusta hyödynnetään tuotosta myönnettävien avustusten vuosittaista jakosuunnitelmaa laadittaessa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa toimialansa kannalta välttämättömänä, että valtionapujen maksatus on nopearytmistä. Vuodenvaihteessa 2016—2017 ei saa tulla katkoksia rahaliikenteeseen. Raviratojen maksuvalmius on heikko, joten toiminnan tukemiseen ja palkintoihin myönnettyt tuet pitää maksaa tammikuun ensimmäisestä viikosta alkaen. Maamme ravi- ja hevostalous ei kestä viikkoja, saati kuukausia kestäviä maksuviiveitä.

Ehdotettuun arpajaislain muutokseen sisältyy säännös, jonka mukaan hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen tarkoitettua tuotosta osoitetaan vähintään 95 prosenttia raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestölle sekä tämän jäsenyhteisöille (17 c §). Valiokunnan huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty siihen, että hevosjalostus ja -kasvatus on monipuolista toimintaa, jota hoidetaan myös säädettävässä laissa tarkoitettun keskusjärjestön ulkopuolella. Lisäksi on tuotu esiin, ettei jäljelle jäävän viiden prosentin osuuden kohdentamista säännellä lakiehdotuksessa. Hallintovaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että myös jäljelle jäävästä viiden prosentin tuotto-osuudesta myönnettävistä avustuksista päättää maa- ja metsätalousministeriö. Tätä hevosurheilun ja hevoskasvatuksen edistämiseen tarkoitettua tuotto-osuutta voidaan kohdentaa koko hevossektorille.

Hallintovaliokunta toteaa, että kysymys on Veikkaus Oy:n tuoton tilittämisestä annettavaan asetukseen liittyvästä asiasta, jota koskeva valmistelu on käynnissä sisäministeriössä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa sekä muiden tuotonjakoministeriöiden, valtioneuvoston kanslian ja uuden rahapeliyhtiön edustajien kanssa. Hallintovaliokunta katsoo, että asetuksen valmistelussa tulee ottaa huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan esittämät edellä mainitut näkökohdat.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että osana yleistä valtionavustusmenettelyä koskevaa tarkastelua tavoitteena tulee olla vastaisuudessa tehostaa, selkeyttää ja soveltuvin osin yhdenmukaistaa avustusten valmistelumenettelyä. Myös Suomen rahapelijärjestelmän vaihtoehtoisia ratkaisumalleja koskeneessa selvityksessä todetaan, että menettelyjä on tarpeen yhdenmukaistaa. Asiaan on kiinnitetty huomiota myös osassa muiden valiokuntien antamia lausuntoja samoin kuin hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Sosiaali- ja terveysministeriön, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen sekä avustusasiain neuvottelukunnan ja sen jaoston tehtävistä

Arpajaislakiehdotuksesta ilmenee, että tuotosta jaettavien avustusten myöntämisestä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen päättää sosiaali- ja terveysministeriö (20 §:n 2 mom.). Perustelujen mukaan ministeriön tehtävänä on, kuten tähänkin saakka, päättää myös avustusten takaisinperinnästä.

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustetaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus avustusten valmistelua, maksatusta, seurantaa ja valvontaa varten. Avustuskeskuksen tehtävistä säädetään esityksen mukaan tarkemmin valtioneuvoston asetuksella (20 §:n 2 mom.).

RAY:n avustusosasto valmistelee tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa RAY:n tuotonjakoa koskevat päätökset sekä valvoo avustusten käyttöä. Nämä toiminnot on tarkoitus siirtää sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustettavaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen (STEA). Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen tehtävät vastaisivat nykyisiä RAY:n avustusosaston tehtäviä. Siirron myötä valtionhallintoon tulee arviolta enimmillään 48 uutta virkamiestä. Rahapeliyhtiölle asetetaan velvollisuus korvata puolet avustuskeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamisesta valtiolle aiheutuvista kustannuksista. Nämä kustannukset katetaan terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettuun rahapeli-tuotosta. Hallintovaliokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevällä tavalla sekä sosiaali- ja terveysministeriön että Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen tehtävien sääntelemistä laissa hallituksen esitystä täsmällisemmin ja sääntelyn tarkentamista tehtäväjaon osalta.

Lisäksi on tarkoitus, että sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimisi uusi avustusasioden neuvottelukunta, josta lakiehdotukseen ei hallituksen esityksessä sisälly säännöksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut valtioneuvostusta tarkentavan valtioneuvoston asetusluonnoksen avustusmenettelyä varten sekä asetusluonnoksen avustusasioden neuvottelukunnasta.

Avustusasioden neuvottelukunta koostuisi järjestöjen esittämistä edustajista. Sen tehtävänä olisi esityksen perustelujen mukaan erityisesti antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja avustustoiminnan linjauksista ja linjausten toteutumisesta vuotuisessa avustusehdotuksessa, mutta ei sen sijaan yksittäisistä avustuksensaajakohtaisista avustusehdotuksista. Neuvottelukunnalla olisi itsenäinen arviointi- ja avustusjaosto, joka antaisi lausunnon avustusten jaosta ja voisi ottaa kantaa myös yksittäisiin avustusehdotuksiin. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tämän päivän yhteiskunnassa on entistä painokkaammin huolehdittava siitä, ettei avustusmenettelyyn liity esteellisyyden muodostavia seikkoja milloin osin. Oikeusvaltion periaatteisiin kuuluu, että sen toiminnan on oltava niin avointa, että sitä voidaan tarkastella ja arvioida objektiivisesti myös ulkopuolisten näkökulmasta. Toiminnan tulee myös näyttää ulkopuolisen kannalta puolueettomalta. Esteellisyyden merkitys perustuu erityisesti sen preventiiviseen eli ennalta ehkäisevään oikeussuojavaikutukseen. Esimerkiksi lausuntoja tehtävänä antavan toimielimen kokoonpanoa arvioitaessa on pohdittava, voiko lausunnon antaminen asiassa annettavan ratkaisun perusteella tuottaa toimielimen jäsenelle tai hänen edustamalleen intressitalolle erityistä hyötyä tai vahinkoa. Valiokunta pitää selvänä, ettei uudistettavassa järjestelmässä arviointi- ja avustusjaoston jäsenenä voi olla edunsaajien edustajia tai näiden nimeämiä edustajia.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valiokunta toteaa, ettei neuvottelukuntien tehtäviin sisälly yleensä julkisen vallan käyttöä. Tässä asiassa jää kuitenkin epäselväksi, mikä on neuvottelukunnan sekä arviointi- ja avustusjaoston tehtävä ja asema. Perustelutekstin perusteella vaikuttaa siltä, että jaoston tehtävät voivat sisältää julkisen vallan käyttöä. Selvyyden ja johdonmukaisuuden (42 a §) vuoksi sekä sen varmistamiseksi, ettei asetustason normistoon jää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, valiokunta pitää välttämättömänä, että lakiin otetaan riittävät säännökset sekä neuvottelukunnan että jaoston tehtävistä. Muutoinkaan valiokunta ei pidä etenäkään tällaisessa asiassa asianmukaisena, että samaan kokonaisuuteen tiiviisti kuuluva asia säänneltäisiin lainsäädännöstä kokonaan irrallaan asetustasoisesti ilman lainsäätäjän asetuksenantovaltuutta.

Henkilöstön asema

Rahapeliyhteisöillä on ollut vuonna 2015 palveluksessaan hallituksen esityksen mukaan yhteensä noin 2 000 henkilöä, joista hallinnon henkilöstöä noin 360 henkilöä. Arpajaislakiehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan henkilöstön aseman järjestämiseen sovelletaan pääsääntöisesti työsopimuslain (55/2001) liikkeen luovutusta koskevia säännöksiä. Näin ollen lähtökohtaisesti työntekijät siirtyvät rahapeliyhteisöjen yhdistämistä koskevien järjestelyjen seurauksena uuden rahapeliyhtiön palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä työ sopimustensa mukaisin oikeuksin ja velvollisuuksin. Poikkeuksen tästä pääsäännöstä muodostavat RAY:n avustusosastolla työskentelevät henkilöt.

Kolmen rahapeliyhteisön rahapelitoiminnan yhdistämisen myötä uudessa Veikkaus Oy:ssä syntyvien synergiahyötyjen ja -vaikutusten arvioinnin osalta hallintovaliokunta viittaa hallituksen esityksen perusteluissa lausuttuun.

Saadun selvityksen mukaan uuden yhtiön yhtiöjärjestyksessä turvataan henkilöstön edustus hallintoneuvostossa, jolle säädetään lakiehdotuksessa edellä mainitut tärkeät tehtävät. Sen sijaan yhtiön hallitus on tarkoitus muodostaa normaalilla hallitusmallilla. Tämä tarkoittaa saadun selvityksen mukaan sitä, että hallituksen jäseniksi valitaan yhtiön ulkopuolisia asiantuntijoita ammatillisen kokemuksen, yhteistyökyvyn ja monipuolisen osaamisen perusteella. Edunsaajien jääminen hallituksen ulkopuolelle turvaa osaltaan yhtiön toiminnan rahapelipoliittista objektiivisuutta, riippumattomuutta ja tasapuolisuutta.

Arpajaislakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnon henkilöstön työsuhteet päättyvät ilman irtisanomista suoraan lain nojalla 31 päivänä joulukuuta 2016 ilman irtisanomisaikaa. Hallintovaliokunta on pyytänyt säännösehdotuksesta oma-aloitteisesti perustuslakivaliokunnan lausunnon. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan irtisanominen olisi ainoastaan tekninen toimenpide, jota seuraisi uudessa palvelusuhteessa aloittaminen valtionhallinnon virkamiehenä. Kuten myös perustuslakivaliokunta toteaa, tämä tarkoitus ei kuitenkaan käy ilmi säännöksestä, vaan siirtymäsäännöksen sanamuodon mukaisesti tulkittuna kysymys on sääntelystä, jossa Raha-automaattiyhdistyksen avustusosastolla työskentelevien henkilöiden työsuhteet päättyvät suoraan lain voimaantulosäännöksen nojalla 31 päivänä joulukuuta 2016.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Perustuslakivaliokunnan mielestä on ongelmallista, että ehdotus voi johtaa tilanteeseen, jossa henkilö menettää suoraan lain nojalla työsuhteisiin normaalisti liittyvän irtisanomissuojan ja siihen liittyvät oikeusturvakeinot. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että arpajaislakiehdotuksen voimaantulosäännöksen viimeinen virke tulee poistaa. Tällainen muutos on edellytyksenä lain käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 47/2016 vp).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan RAY on ilmoittanut keväällä 2016 pidetyn yhteistoimintamenettelyn jälkeen yhteistoimintalain (334/2007) edellyttämällä tavalla, että RAY tulee irtisanomaan avustustoiminnossa työskentelevien henkilöiden työsuhteet taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla (TSL 7:3). Työsuhteiden irtisanomiset toteutetaan siten, että työsuhteet päättyvät RAY:ssä 31.12.2016. Valiokunnan saaman tiedon mukaan Raha-automaattiyhdistys on lokakuussa 2016 irtisanonut avustustoimintonsa työntekijät.

Sosiaali- ja terveysministeriöön on tarkoitus perustaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, jossa hoidetaan lakkautettavan Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnossa hoidettuja tehtäviä vastaavia tehtäviä. Voimaantulosäännöksen 11 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi perustaa mainittuja tehtäviä varten virat ja ministeriö voi täyttää nämä virat niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään Raha-automaattiyhdistyksessä työskentelevä henkilö. Valiokunta pitää esillä olevassa erityisluonteisessa tilanteessa tällaista sääntelyä mahdollisena.

RAY:n avustusosaston henkilöstölle on saadun selvityksen mukaan tarjottu mahdollisuutta uuteen palvelussuhteeseen sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustettavassa uudessa erillisyyksikössä, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksessa. Avustusosaston toimintojen siirto ei olisi hallituksen esityksen mukaan liikkeen luovutus, sillä liikkeen luovutuksena ei pidetä hallinnollisten tehtävien siirtämistä julkisyhteisöltä toiselle. Avustusten valmistelu ja valvonta on julkinen hallintotehtävä, jota tulee hoitaa virkavastuulla. Ottamatta asiaan enemmän kantaa valiokunta toteaa, että asiantuntijakuulemisissa on pidetty mahdollisena, että liikkeenluovutusperiaatetta olisi voitu tältäkin osin soveltaa.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen nimitettävä RAY:n henkilöstö tulee virkasuhteeseen sosiaali- ja terveysministeriöön. Henkilöstön palvelussuhteen ehdot muuttuvat hieman. Valtiolla he tulevat käytettävissä olevan tiedon mukaan valtion virastotyöajan piiriin, joten heidän työaikansa on 15 minuuttia päivässä lyhyempi kuin RAY:ssä. Viikkotasolla tämä tarkoittaa yhtä tuntia ja 15:tä minuuttia lyhyempää työaikaa. Vuositasolla tämä tarkoittaa runsaat 55 tuntia lyhyempää työaikaa. Myös lomaedut ovat valtiolla tällä hetkellä paremmat. Henkilöstön loma oikeudet pitenevät noin yhdellä viikolla. Lomaetuksien määrä riippuu kuitenkin palvelusajan pituudesta. Työntekijät tulevat sosiaali- ja terveysministeriön palkkausjärjestelmän piiriin. Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole käytössä tulospalkkausta. Avustusosaston henkilöstöllä on ollut puhelinetu ja joillain henkilöillä myös autoetu. Tällaisia etuuksia ministeriössä ei ole. RAY:llä on lisäksi ollut myös joitain muita palvelussuhteen ehtoihin kuulumattomia henkilöstöetuksia, joita ministeriössä ei ole. RAY on ottanut muutamalle avustusosaston henkilölle lisäeläkkeen, jotka vakuutusyhtiö muuttaisi vapaakirjoiksi RAY:n lopettaessa toimintansa.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Muut kannanotot

Valiokunta toteaa, että arpajaislakia koskeva ehdotusluonnos on ilmoitettu 31.5.2016 Euroopan komissiolle teknisenä määräyksenä teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun direktiivin (EU) 2015/1535 mukaisesti. Ehdotusluonnokseen ei annettu yhtään komission tai jäsenvaltion yksityiskohtaista lausuntoa, mutta komissio antoi ehdotusta koskevan huomautuksen, jossa muistutetaan Suomen viranomaisia yksinoikeusjärjestelmän ylläpitämisen edellytyksistä EU:ssa.

Komissio katsoo, että ehdotus yhden toimijan malliin siirtymisestä ei sinällään vaikuta yksinoikeusjärjestelmään. Komissio muistuttaa kuitenkin Euroopan unionin tuomioistuimen yksinoikeusjärjestelmän ylläpitämisen edellytyksiä koskevasta oikeuskäytännöstä ja korostaa, että viranomaisten tehtävänä on jatkossakin varmistaa Euroopan unionin lainsäädännön noudattaminen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Komissio toteaa lisäksi, että uutta rahapeliyhtiötä on valvottava tiukasti ja että uudentyyppisten rahapelien on oltava yhdenmukaiset rahapelipolitiikkamme tavoitteiden eli haittojen ehkäisyn ja vähentämisen kanssa kanavointiperiaatte huomioon ottaen. Valiokunta muistuttaa uudistuksen toimeenpanoon liittyen, että yksinoikeusjärjestelmäämme arvioidaan jatkuvasti EU-oikeuden kannalta myös komission toimesta.

Hallintovaliokunnalle on toimitettu valiokunnalle annetusta aineistosta tarkemmin ilmenevät sisäministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellut asetuseräluonnokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön puolelta on ilmoitettu, ettei siellä valmistella nyt esillä olevaan uudistukseen liittyen asetuksia.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslakiin (39/1889), valtionavustuslakiin (688/2001), arpajaisverolakiin (552/1992), tuloverolakiin (1535/1992) ja eräisiin muihin lakeihin tehtäviksi arpajaislakiehdotuksen johdosta teknisluonteisia muutoksia.

Valiokunta toteaa käsiteltävänä olevan lainsäädännön hyväksymisen eri ministeriöihin ulottuvien vaikutusten osalta, ettei ehdotetuilla muutoksilla kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä välittömiä vaikutuksia rahapelipolitiikasta vastaavan sisäministeriön tehtäviin eikä sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevaan rahapelihaittatyöhön. Uudistuksessa valtioneuvoston kanslian tehtäväksi muodostuu vastata Veikkaus Oy:n omistajaohjauksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toimii jatkossa ainoastaan tuotontaloudenministeriönä. Terveystalouden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotosta jaettavien avustusten valmistelun siirtämisellä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen ei ole lähtökohtaisesti arvioitu olevan merkittäviä vaikutuksia sosiaali- ja terveysministeriön toimintaan. Maa- ja metsätalousministeriö tekee vastaisuudessa päätökset kaikista hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen liittyvistä avustuksista.

Uudistuskokonaisuuteen sisältyy useita hankkeita eri hallinnonaloilla. Valtioneuvoston kanslia vastaa rahapeliyhteisöjen yhdistämisen käytännön toteuttamiseen liittyvistä järjestelyistä. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa puolestaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen perustamista koskevasta valmistelusta sekä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvän tuoton jakamista koskevasta asetuserävalmistelusta. Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on vastata hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen tarkoitettua tuoton jakamista kos-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

kevasta asetusvalmistelusta. Lisäksi Poliisihallitus vastaa rahapeliin toimeenpanon valvonnan uudelleenjärjestämisestä.

Käsitteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on voitu tehdä ainoastaan välttämättömät rahapeliyhteisöjen rahapelitoimintojen yhdistämisestä johtuvat muutosehdotukset lainsäädäntöön. Maa- ja metsätalousvaliokunta, sivistysvaliokunta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta kiirehtivät lausunnoissaan niistä tarkemmin ilmenevin tavoin arpajaislainsäädännön uudistamisen jatkovalmistelun aloittamista. Myös monet hallintovaliokunnan kuulemat asiantuntijat kiirehtivät uudistustyön toisen vaiheen käynnistämistä. Hallintovaliokunta yhtyy näihin mahdollisimman pian käynnistettävän jatkotyöskentelyn esityksiin. Samalla valiokunta toteaa, että lausunnon antaneiden valiokuntien ja kuultujen asiantuntijoiden näkemykset jatkovalmistelun keskeisistä lähtökohdista ja tavoitteista poikkeavat toisistaan osin merkittävästikin. Valiokunta pitää tärkeänä, että muutostarpeita ja niiden toteuttamismahdollisuuksia mukaan lukien erilaisten näkemysten mahdollinen ainakin osittainen yhteensovittaminen arvioidaan huolella. Jatkovalmistelussa tulee joka tapauksessa ottaa huomioon tästä mietinnöstä ilmenevät seikat, jotka koskevat rahapelihaittojen torjuntaa ja viranomaisvalvonnan vahvistamista entistä enemmän. Yksityiskohtana valiokunta toteaa vielä tässä yhteydessä, että sen huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty ongelmapelaamiseen kasinolla liittyviin rajoituksiin. Voimassa olevan arpajaislain 15 §:n nojalla on mahdollista evätä henkilöltä esimerkiksi ilmenneen pelivilpin tai pelaamisesta hänelle itselleen aiheutuvien haittojen vuoksi pääsy pelikasinolle enintään vuoden ajaksi. Todistettavasti pelivilpistä tavoiteltu on jouduttu päästämään kasinolle määräjän jälkeen pelaamaan, mitä toiset pelaajat eivät ole pitäneet välttämättä asianmukaisena. Toisaalta valiokunnalle on tuotu esiin, että kolmen kuukauden minimirajoitus kasinolle pääsyn suhteen voi olla aivan pienissä rikkeissä kohtuuton ja että sääntelyä olisi aiheellista joustavoittaa myös tältä osin. Valiokunta katsoo, että myös nämä viimeksi mainitut kysymykset soveltuvat tarkemmin arvoitaviksi arpajaislainsäädännön toisessa vaiheessa.

Säätämisyjärjestys

Hallintovaliokunta on oma-aloitteisesti pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausunnon arpajaislakiehdotuksen (1. lakiehdotuksen) voimaantulosäännöksestä siltä osin kuin on kysymys Raha-automaattiyhdistyksen avustusosaston työntekijöiden asemasta uudistuksessa. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta on esittänyt säätämisyjärjestystä koskevan valtiosääntöisen huomautuksen kyseisestä 1. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksestä.

Hallintovaliokunta on ottanut asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan tekemän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen. Näin ollen lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Yhteenveto

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää lausunnossaan hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena (MmVL 17/2016 vp). Sivistysvaliokunta puolestaan toteaa, että ehdotus yhdistää nykyiset kolme rahapeliyhteisöä on tarkoituksenmukainen ja kannatettava (SiVL 11/2016 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että siirtyminen nykyisestä kolmen toimijan toimialakoh-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

taisesta yksinoikeudesta yhteen toimijaan on merkittävä muutos ja mahdollistaa pelitarjonnan vastuullisen kehittämisen nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä (StVL 9/2016 vp).

Hallituksen esityksessä mainituista syistä sekä lausunnon antaneiden valiokuntien kannanottojen ja hallintovaliokunnan saaman selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin ja muutosehdotuksin sekä korostaa arpajaislainsäädännön uudistamisen toisen vaiheen aloittamista pikaisesti.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki arpajaislain muuttamisesta

3 §. Rahapelien ja niiden toimeenpanomuotojen määritelmät. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää lausunnossaan MmVL 17/2016 vp saamansa selvityksen perusteella välttämättömänä arpajaislakiehdotuksen 3 §:ään sisällytettyjen vedonlyöntipelien ja veikkauspelien määritelmien täydentämistä maininnalla hevoskilpailuista, vaikka sille toimitetussa selvityksessä on todettu, että jo nykyisessä muodossaan hallituksen esitykseen sisältyvät edellä mainitut määritelmät mahdollistavat hevoskilpailut vedonlyönti- ja veikkauspelien kohteena. Voimassa oleva arpajaislaki ei mahdollista hevoskilpailujen tulosten käyttämistä vedonlyönti- ja veikkauspelien kohteena. Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että mahdollisten tulkintaerimielisyyksien välttämiseksi veikkaus- ja vedonlyöntipelien määritelmää täydennetään maa- ja metsätalousvaliokunnan esittämällä tavalla. Hallintovaliokunta ehdottaa 3 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdan muuttamista maa- ja metsätalousvaliokunnan esittämällä tavalla.

20 §. Tuoton jaosta päättäminen. Yleisperusteluissa lausuttuun viitaten hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 20 §:n 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana:

"Tuotosta jaettavien avustusten myöntämisestä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ja avustusten takaisinperinnästä päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii avustusten valmistelua, maksatusta, seuranta- ja valvontaa varten Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus. Avustuskeskus voi avustuksen saajan hakemuksesta erityisestä syystä tehdä avustuspäätökseen vähäisiä ja teknisluonteisia muutoksia, pidentää avustuksen käyttöaikaa sekä siirtää avustuksen toiselle yleishyödylliselle oikeuskelpoiselle yhteisölle tai säätiölle. Avustuskeskus voi päättää maksatuksen keskeytyksestä. Avustuskeskus vastaa sosiaali- ja terveysministeriön avustusten myöntämisestä ja takaisinperintää koskevien päätösten toimeenpanosta. Avustuskeskuksen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella."

20 a §. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioden neuvottelukunta (Uusi). Edellä yleisperusteluissa lausutun johdosta hallintovaliokunta ehdottaa arpajaislakiin lisättäväksi uuden 20 a §:n seuraavasti:

"Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijaelimenä 20 §:n 2 momentissa tarkoitettujen avustusten valmistelussa on sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioden neuvottelukun-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

ta ja sen arviointi- ja avustusjaosto, jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen kohdistuvan avustustoiminnan linjauksista ja strategisista suuntaviivoista sekä kehittää ja arvioida avustuspoliittikkaa ja järjestötoimintaa. Neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta. Neuvottelukunnan ja jaoston lausunnot eivät sido sosiaali- ja terveysministeriötä.

Neuvottelukunnan ja sen jaoston tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella."

Valiokunta pitää neuvottelukunnasta ja sen jaostosta säätämistä vain asetustasolla riittämättömänä. Sen vuoksi laissa on tarpeen säätää, että neuvottelukunnan tehtävänä on antaa lausuntoja avustustoiminnan linjauksista ja strategisista suuntaviivoista. Jaosto puolestaan antaa lausuntoja avustusten jaosta. Lisäksi neuvottelukunta arvioi yleisemmin avustuspoliittikkaa ja järjestötoimintaa. Jaosto puolestaan tekee arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta. Erikseen on syytä selvyyden vuoksi todeta, että neuvottelukunnan ja jaoston lausunnot eivät sido sosiaali- ja terveysministeriötä. Toimintamallia ei tarvitse nähdä kaksipuolaisena, vaan pikemminkin kysymys on tehtävien ja vastuiden perusteella erillisistä organisaatorakenteista, joista käytetään kyseisiä nimiä.

Saadun selvityksen mukaan tarkoitus on, että neuvottelukunnan jäsenet ovat järjestöjen ehdottamia ja siten käytännössä järjestöjen edustajia. On selvää esteellisyysäännösten kannalta, ettei arviointi- ja avustusjaoston jäsenenä voi olla edunsaajien edustajia. Jaoston jäseniä ei voida myöskään määrätä edunsaajien ehdotuksesta. Se, että terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin toimialaa edustavia järjestöjä ja yhteisöjä sekä toimialan merkittäviä yhteistyötahoja kuullaan jaostoa asettaessa, ei kuitenkaan sellaisenaan vielä merkitse, että jaoston jäsenten puolueettomuus vaarantuu esteellisuuden muodostavalla tavalla.

Avustusten myöntämisessä on kysymys hallintopäätösten tekemisestä, jonka tulee myös valmistelun osalta tapahtua hyvän hallinnon periaatteita noudattaen puolueettomasti. Esteellisyyskysymyksiin on syytä suhtautua nykyisin ja etenkin meneillään olevassa uudistusvaiheessa asianmukaisella vakavuudella. Tämä merkitsee myös sitä, että on vältettävä rakenteellista esteellisyyttä, johon liittyy muun muassa se seikka, että edunsaajat ovat tavalla tai toisella muutoin kuin normaalilla hakemusmenettelyllä mukana etuusasioiden valmistelussa tai päätöksenteossa. Ongelmaa ei poista se, että yksittäistapauksessa pidättäydytään oman intressiryhmän asian käsittelystä. Rakenteellista esteellisyyttä pahentaa tilanteiden toistuminen. Ei voida toimia niin, että rakenne on sellainen, että toistuvasti ja ikään kuin vuorotellen niin sanotun oman asian käsittelyssä jäävään itsensä. Sellaista jäävittömyyttä ei voida luonnollisestikaan uskottavasti perustella.

Normaalissa hakemusten hallinnollisessa menettelyssä on maassamme käsiteltävänä varmuudella myös sellaisia asioita, jotka vaativat vähintään vastaavaa tai jopa olennaisesti suurempaa asiantuntemusta kuin rahapeliin tuotonjaossa edunsaajille tarvitaan. Siitä huolimatta asiat voidaan

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

normaalissa hallinnollisessa päätöksenteossa ratkaista korkealla asiantuntemuksella ilman, että asianosaiset ovat muussa asemassa kuin hakijoina vaikuttamassa asian valmisteluun tai päätöksentekoon. Puolueettomuusriski ei koske ainoastaan niin sanotun oman intressipiirin asian käsittelyä, vaan myös muiden käsittelyssä mukana olevien intressipiirien asioiden käsittelyä keskinäisriippuvuuksista johtuen. Sitten on vielä kysymys niiden edunsaajaryhmien asemasta, joilla ei ole niin sanottua edustajaansa avustusasioiden valmistelussa.

67 §. Tarkemmat säännökset. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää ministeriöstä, jolle kuuluu tässä laissa ministeriölle säädettyjen tehtävien hoitaminen. Perustuslakiuudistuksen yhteydessä eduskunnan hyväksymän lausuman mukaan ministeriön toimivaltaisuus tulee lakiesityksissä osoittaa mainitsemalla ministeriö nimeltä (PeVL 14/2000 vp, PeVL 23/2000 vp).

Saadun selvityksen mukaan arpajaislain voimassa olevista ja ehdotetuista säännöksistä käyvät ilmi toimivaltaiset ministeriöt. Hallintovaliokunta ehdottaa 67 §:n 2 momentin poistamista lakiehdotuksesta.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan Raha-automaattiyhdistyksen henkilöstön asemaan sovelletaan työsopimuslain liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä lukuun ottamatta niitä henkilöitä, jotka nimitetään virkasuhteeseen Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskukseen. Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnon henkilöstön työsuhteet päättyvät 31 päivänä joulukuuta 2016 ilman irtisanomisaikaa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ja edellä yleisperusteluissa lausuttuun viitaten hallintovaliokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen 3 momentin viimeisen virkkeen poistamista lakiehdotuksesta.

2. Laki totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetun lain kumoamisesta

2 §. Hallituksen esityksen 5. lakiehdotukseen sisältyy ehdotus totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetun lain kumoamisesta (1055/2001). Ehdotetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan lain voimaan tullessa maa- ja metsätalousministeriössä viireillä oleviin avustuksiin hakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Arpajaislain muutosten tultua voimaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle tuleva, hevosurheilun ja hevoskasvatuksen edistämiseen tarkoitettu osuus Veikkaus Oy:n tuotosta otetaan kokonaisuudessaan valtion talousarvioon, ja avustusten myöntämisestä päättää maa- ja metsätalousministeriö. Nykyisin valtaosan totopelien tuotosta (Fintoto Oy:n tuotosta) käyttää Fintoto Oy maa- ja metsätalousministeriön valvonnassa hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen, eli Fintoto Oy on käytännössä osoittanut raviradoille niiden toimintatukeen ja palkintotukeen käytettävissä olevat varat. Vuoden 2017 alusta lukien maa- ja metsätalousministeriö päättää hevosurheilun ja hevoskasvatuksen edistämiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisestä kokonaisuudessaan. Lainsäädännön toimeenpanoa valmisteltaessa on käynyt ilmi, että avustusten hakeminen täytyy käynnistää vuoden 2016 puolella, jotta voidaan varmistua avustusten ohjautumisesta

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

esimerkiksi raviradoille ilman viivytyksiä vuoden 2017 alusta lukien. Näin ollen ehdotettu siirtymäsäännös vireillä olevien avustuksia koskevien hakemusten osalta ei ole käytännössä toimiva.

Vuoden 2017 alusta lukien arpajaislain Veikkaus Oy:n tuotosta jaettaviin avustuksiin sovelletaan eräin poikkeuksin valtionavustuskia. Voimassa oleva totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annettu laki vastaa avustusten myöntämiseen liittyvien säännösten osalta miltei täysin valtionavustuslain säännöksiä. Maa- ja metsätalousministeriöllä on saadun selvityksen mukaan tarkoitus esitellä vuoden 2016 puolella valtionavustuslain 8 §:n nojalla annettava valtioneuvoston asetus (valtioneuvoston asetus hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen käytettävästä osuudesta Veikkaus Oy:n tuotosta), joka tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017 eli samaan aikaan kuin arpajaislakiin ehdotetut muutokset.

Koska myös vuoden 2016 puolella vireille tullessiin, vuodesta 2017 lukien myönnettäviin avustuksiin on välttämättömästi soveltaa säännöksiä saman sisältöisinä kuin ne tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017, hallintovaliokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin säännöstä muutetaan seuraavasti:

"Lain voimaan tullessa maa- ja metsätalousministeriössä vireillä oleviin avustuksia koskeviin hakemuksiin sovelletaan *valtionavustuskia (688/2001) ja sen 8 §:n nojalla annettuja säännöksiä*. Maa- ja metsätalousministeriön ennen lain voimaantuloa myöntämiin avustuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä."

3. Laki nuorisolain 15 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksen 18. lakiehdotuksessa ehdotetaan nuorisolain 15 §:n teknisluonteista sääntelyä, jonka mukaan nuorisolaissa tarkoitetut valtionosuudet sekä -avustukset suoritetaan ensisijaisesti arpajaislain 17 §:ssä tarkoitetusta rahapeliyhteisön tuotosta.

Eduskunta on hyväksynyt 23.11.2016 uuden nuorisolain sivistysvaliokunnan mietinnön pohjalta (SiVM 12/2016 vp — HE 111/2016 vp). Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2017. Uuden, vielä vahvistamattoman nuorisolain 26 §:ssä säädetään valtionosuuksien ja -avustusten rahoituksesta. Mahdollisesti on ollut tarkoitus, että kyseinen sääntely vastaa hallintovaliokunnassa nyt käsiteltävänä olevaa 18. lakiehdotuksesta ilmenevää 15 §:ää. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita, minkä vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa tarkistettavaksi 18. lakiehdotuksen nimikkeen ja johtolauseen vastaamaan uutta nuorisolakia. Lisäksi on tarpeen tarkistaa vielä vahvistamattoman nuorisolain 26 §:ää arpajaislainsäädännön muutoksia vastaavaksi.

4. Muut lakiehdotukset

Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien 2.—4., 6.—17. ja 19.—26. hyväksymistä muuttamattomina. Kysymys on arpajaislakiin tehtävien muutosten johdosta rikoslakiin, valtioavustuslakiin, arpajaisverolakiin, tuloverolakiin ja eräisiin muihin lakeihin tehtävistä välttämättömistä muutoksista. Lisäksi avustusten jakamista koskeva erityislainsäädäntö ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 132/2016 vp sisältyvät 2.—4., 6.—17. ja 19—26. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 132/2016 vp sisältyvät 1., 5. ja 18. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

arpajaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan arpajaislain (1047/2001) 13, 13 a, 54, 55 ja 65 § sekä 67 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 13 laeissa 575/2011 ja 1156/2015, 13 a § laissa 575/2011 sekä 54 §
osaksi laissa 575/2011,
muutetaan 1, 3—6, 9, 11, 12, 13 b, 13 c, 14, 14 a, 14 b ja 16 §, 4 luku, 35, 42 a, 43—47, 51—53,
62, 62 a, 62 b ja 64 § sekä 67 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 1 § laeissa 661/2010 ja 230/2011, 3 ja 47 § osaksi laissa 575/2011, 4,
14 a, 62 b ja 64 § laissa 661/2010, 5 § osaksi laissa 1344/2001, 11, 12, 13 b, 13 c, 14, 42 a ja 53 §
laissa 575/2011, 14 b ja 62 a § laeissa 661/2010 ja 575/2011, 16 ja 52 § osaksi laissa 661/2010,
43 § laeissa 506/2009 ja 661/2010, 62 § osaksi laeissa 661/2010 ja 575/2011 sekä 67 §:n 1 mo-
mentti osaksi laissa 506/2009, sekä
lisätään lakiin uusi 3 a ja 20 a § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala ja tarkoitus

Tässä laissa säädetään arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen käytön valvonnasta.

Tämän lain tarkoituksena on taata yleishyödyllisiin arpajaisiin osallistuvien oikeusturva, estää arpajaisiin liittyvät väärinkäytökset ja rikokset sekä ehkäistä ja vähentää arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Tämä laki ei koske sattumanvaraisen edun tarjoamista markkinoinnissa, jos edun saaminen ei edellytä muuta vastiketta kuin hyödykkeen ostamista tai ostotarjouksen tekemistä.

3 §

Rahapelien ja niiden toimeenpanomuotojen määritelmät

Rahapeleillä tarkoitetaan tässä laissa sellaisia arpajaisia, joista pelaaja voi voittaa rahaa.

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *raha-arpajaisilla* rahapelejä, joissa voi arpomisella voittaa rahaa;
- 2) *vedonlyöntipeleillä* rahapelejä, joissa pelaajalla on mahdollisuus osallistua urheilu- tai muun kilpailun, myös hevoskilpailun taikka rahapelin tapahtumia tai tuloksia koskevien arvausten perusteella pelaajan asettaman rahapanoksen ja lopputuloksen todennäköisyyttä osoittavan kertotimen tulon mukaisesti määräytyvien voittojen jakoon;
- 3) *veikkauspeleillä* muita kuin 2 kohdassa tarkoitettuja rahapelejä, joissa pelaajalla on mahdollisuus osallistua urheilu- tai muun kilpailun, myös hevoskilpailun tapahtumia tai tuloksia koskevien arvausten taikka numeroiden, merkkien tai muiden tunnusten arpomisen perusteella voittojen jakoon;
- 4) *raha-automaatilla* peliautomaattia tai -laitetta, jota pelaamalla pelaaja voi voittaa rahaa;
- 5) *erityisautomaatilla* peliautomaattia tai -laitetta, jolla pelataan tunnistettuna ja jota pelaamalla voi voittaa rahaa;
- 6) *kasinopeleillä* ruletti-, kortti- ja noppa- sekä muita niihin rinnastettavia rahapelejä;
- 7) *totopeleillä* rahapelejä, joissa pelaajalla on mahdollisuus osallistua hevoskilpailujen tuloksiin liittyvien arvausten perusteella voittojen jakoon;
- 8) *yhdistelmäpeleillä* rahapelejä, joissa on yhdistetty ominaisuuksia 1—7 kohdassa tarkoitettuihin rahapeleihin.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja rahapelejä voidaan toimeenpanna myös virtuaalisesti, jolloin voiton määräytyminen perustuu arvontaan.

3 a §

Muiden arpajaisten toimeenpanomuotojen määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *tavara-arpajaisilla* arpajaisia, joissa voi arpomisella tai muulla siihen rinnastettavalla sattumaan perustuvalla tavalla voittaa tavaraa tai tavaraan taikka palveluihin vaihdettavissa olevia lahja- tai ostokortteja;
- 2) *arvauskilpailulla* tavara-arpajaisia, joihin osallistuvalla on mahdollisuus arvauskohteesta, ei kuitenkaan urheilu- ja muista kilpailuista, tekemiensä arvausten perusteella voittaa tavaraa tai tavaraan taikka palveluihin vaihdettavissa olevia lahja- tai ostokortteja;
- 3) *bingopelillä* arpajaisia, jossa voittajia ovat ne, joiden pelilipukkeessa tai muussa sitä vastaavassa sähköisessä muodossa olevassa tositteessa on arvotut numerot pelin sääntöjen mukaisessa järjestyksessä ja jossa voi voittaa tavaraa tai tavaraan taikka palveluihin vaihdettavissa olevia lahja- tai ostokortteja; sekä
- 4) *tavaravoittoautomaatilla* peliautomaattia tai -laitetta, josta pelaaja voi voittona saada tavaraa.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

4 §

Muut määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *arvalla* lipuketta tai sitä vastaavassa sähköisessä taikka muussa niihin verrattavassa muodossa olevaa tositetta, josta ilmenee oikeus osallistua arpajaisiin;
- 2) *rahapelitoiminnalla* rahapelin toimeenpanoa;
- 3) *sähköisesti välitettävällä rahapeleillä* rahapelejä, joita toimeenpannaan etäpalveluna, sähköisessä muodossa tai muun viestinnän mahdollistavan tekniikan avulla;
- 4) *pelitilillä* rahapeliyhtiön rahapelejä varten pitämää pelaajan tiliä, jolle kirjataan pelitapahtumat sekä rahansiirrot pelaajan ja rahapeliyhtiön välillä;
- 5) *pelikasinolla* hyväksyttyä ja valvottua huoneistoa, jossa voidaan pitää pelaajan käytettävänä sellaisia raha-automaatteja, erityisautomaatteja ja kasinopelejä, joissa mahdollinen häviö voi olla ilmeisessä epäsuhteessa ainakin jonkun osallistujan maksukykyyn, sekä muita rahapelejä;
- 6) *erityisellä pelisalilla* yksinomaan tai pääasiallisesti rahapelien pelaamiseen varattua tilaa tai sellaista sähköistä pelisivustoa, jolla pelaaminen edellyttää rekisteröitymistä pelaajaksi;
- 7) *pelipisteellä* rahapelien muuta myyntipaikkaa kuin erityistä pelisalia tai pelikasinoa;
- 8) *markkinoinnilla* mainontaa, epäsuoraa mainontaa ja muuta myynninedistämistoimintaa; epäsuoraa mainontaa on erityisesti tuotteen myynninedistäminen muun tuotteen mainonnan yhteydessä siten, että muun tuotteen tunnuksena käytetään sellaisenaan tai tunnistettavasti muunnettuna tuotteen tai sen myyjän vakiintunutta tunnusta tai että muun tuotteen mainonnasta muutoin välittyy mielikuva tietystä tuotteesta tai sen myyjästä; tämän lain soveltamisalaan kuuluvana arpajaisten markkinointina ei pidetä, arpajaissivustossa käytetystä kielestä riippumatta, pelkkää ulkomaisen tai ahvenanmaalaisen arpajaissivuston saatavillaoloa sähköisessä tietoverkossa, jos arpajaissivustoon ei ole liitetty muuta arpajaisiin Suomessa tai valtakunnassa osallistumista edistävää aineistoa; tämän lain soveltamisalaan kuuluvana arpajaisten markkinointina ei pidetä myöskään arpajaisten markkinointia Suomessa tai valtakunnassa levitettävässä ulkomaisessa tai ahvenanmaalaisessa julkaisussa, jos julkaisun pääasiallinen tarkoitus ei ole rahapelien markkinointi ja jos arpajaisten markkinointi ei kohdistu erityisesti Suomeen tai valtakuntaan;
- 9) *huvipuistolla* kiinteässä sijaintipaikassa toimivaa huvittelupaikkaa, jonka tulojen pääosa muodostuu karusellien, erilaisten auto- ja vuoristoratojen taikka muiden vastaavien huvipuistolaitteiden pitämisestä maksua vastaan yleisön käytettävänä;
- 10) *tivolilla* paikasta toiseen siirtyvää huvittelupaikkaa.

5 §

Arpajaisten toimeenpano-oikeus

Arpajaiset saa toimeenpanna rekisteröity yhdistys, itsenäinen säätiö tai muu sellainen yhteisö, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus ja jonka kotipaikka on Suomessa.

Rahapelien toimeenpanon yksinoikeudesta säädetään 11 §:ssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

6 §

Arpajaisten luvanvaraisuus

Arpajaiset saa toimeenpanna vain viranomaisen antamalla luvalla, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Lupa voidaan liittää arpaa, arvan hintaa, arpojen myyntiä, arvontaa, voittojen perimistä ja muita arpajaisten toimeenpanoa koskevia ehtoja. Lupa voidaan liittää myös arpajaisten tuottojen käyttötarkoitusta ja arpajaisten toimeenpanon valvontaa koskevia ehtoja.

9 §

Eräiden arpajaisten tuottojen käyttötarkoitussidonnaisuus

Edellä 3 a §:ssä tarkoitettujen arpajaisten tuotot on käytettävä luvassa määrättyyn tarkoitukseen.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen arpajaisten tuottoja tai osaa niistä ei voida käyttää luvassa määrättyyn tarkoitukseen tai se ei ole olosuhteiden muuttumisen vuoksi taikka muusta syystä tarkoituksenmukaista, luvansaajan on haettava lupaviranomaiselta lupaa tuottojen käyttötarkoituksen muuttamiseen.

Lupa tuottojen käyttötarkoituksen muuttamiseen tulee antaa, jos uusi tai muuttunut käyttötarkoitus on 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukainen.

11 §

Yksinoikeus rahapelien toimeenpanemiseen

Veikkaus Oy:llä on yksinoikeus rahapelien toimeenpanemiseen.

12 §

Veikkaus Oy

Veikkaus Oy on valtion kokonaan omistama osakeyhtiö.

Yhtiön tehtävänä on harjoittaa rahapelitoimintaa siten, että rahapeleihin osallistuvien oikeus- turva taataan, väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään sekä pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään.

Yhtiöllä on hallintoneuvosto. Hallintoneuvoston tehtävänä on seurata ja valvoa, että yhtiö harjoittaa rahapelitoimintaa 2 momentissa säädetyllä tavalla, sekä tukea yhtiön ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Jollei tässä tai muualla laissa toisin säädetä, yhtiöön sovelletaan osakeyhtiöitä koskevia säännöksiä sekä valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annettua lakia (1368/2007).

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

13 b §

Veikkaus Oy:n toiminnan rajoitukset

Veikkaus Oy ei saa toimeenpanna muita arpajaisia kuin rahapelejä.

Veikkaus Oy ei ilman valtioneuvoston kanslian lupaa saa perustaa eikä hankkia omistukseensa muita kuin rahapelitoimintaansa varten tarpeellisia yhtiöitä tai niiden osakkeita eikä luovuttaa näiden yhtiöiden osakkeita uudelle omistajalle.

Veikkaus Oy tai sen tytäryhtiö ei ilman valtioneuvoston kanslian lupaa saa:

- 1) perustaa rahastoja eikä tehdä kohdentamattomia varauksia taikka muuttaa niiden kirjanpöydollistä luonnetta;
- 2) muuttaa osakepääomaansa;
- 3) myöntää lainoja;
- 4) tehdä muita investointeja kuin toimintansa edellyttämiä käyttöomaisuushankintoja.

Veikkaus Oy ei saa jakaa osakkeenomistajilleen osinkoa voitostaan eikä vapaasta omasta pääomastaan eikä toimihenkilöilleen vastikkeetonta etua voitostaan eikä ylijäämästään.

13 c §

Rahapeliin toimeenpano

Rahapelit on toimeenpantava siten, että rahapelitoimintaan osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset pyritään estämään sekä pelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ehkäistään ja vähennetään.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään:

1) siitä, kuinka suuri osuus rahapelejä toimeenpantaessa kertyvistä pelimaksuista on maksettava pelaajille voittona, miten voitot on pyöristettävä sekä miten perimättä jääneet voitot on jaettava;

2) pelipisteissä, erityisissä pelisaleissa ja pelikasinoissa olevien raha-automaattien, erityisautomaattien ja kasinopelien lajeista ja enimmäismääristä, erityisten pelisalien enimmäismääristä sekä pelikasinoiden lukumäärästä, sijaintipaikoista ja aukioloajoista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää rahapeliin sallituista myyntiajoista.

Sisäministeriön asetuksella säädetään rahapeliin pelisäännöistä. Pelisääntöjen tulee sisältää voitonjakoa ja pelipanosten palauttamista koskevat määräykset sekä raha-automaattien, erityisautomaattien ja kasinopelien suurimpia sallittuja pelipanoksia ja pelivoittoja koskevat määräykset. Raha-arpajaisten sekä veikkaus-, vedonlyönti- ja totopelien sääntöjen tulee lisäksi sisältää arvontaa koskevat määräykset. Pelisäännöt voivat sisältää myös muita pelilaji-, pelityyppi- tai pelikohtaisia pelien tahtia sekä muita sellaisia ominaisuuksia koskevia määräyksiä, jotka ovat tarpeen peleihin liittyvien pelihaittojen vähentämiseksi.

14 §

Sähköisesti välitettävät rahapelit

Sähköisesti välitettäviä rahapelejä toimeenpantaessa Veikkaus Oy:n on avattava pelaajakohdainen pelitili. Pelaajalla voi olla ainoastaan yksi pelitili. Pelitiliä avattaessa yhtiön on todennet-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

tava pelaajan henkilöllisyys ja hänen asuinpaikkansa pelaajan täysi-ikäisyyden sekä muun valtion tai alueen lainsäädännön alueellisen soveltamisalan kunnioittamisen varmistamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelitilistä sekä pelaajan henkilöllisyyden ja hänen asuinpaikkansa todentamisesta.

Yhtiön on asetettava sähköisesti välitettävien rahapelien pelaamiselle tarvittaessa pelilaji-, pelityyppi-, peli- ja pelaajakohtaisia määrällisiä ja ajallisia rajoituksia pelihaittojen vähentämiseksi.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelaamisen pelilaji-, pelityyppi-, peli- ja pelaajakohtaisten määrällisten ja ajallisten rajoitusten asettamisesta.

14 a §

Rahapelien ikäraja ja asiakkaan tunteminen

Veikkaus Oy taikka elinkeinonharjoittaja tai yhteisö, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja tai luovuttaa tilan raha-automaattien tai erityisautomaattien käytettävänä pitämiseen, ei saa antaa alle 18-vuotiaan pelata rahapelejä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pelaajan täysi-ikäisyyden varmistamistavoista.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvästä asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (503/2008).

14 b §

Rahapelien markkinointi

Veikkaus Oy saa markkinoida rahapelejä ja yhtiötä, jos markkinointi ei edistä taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja aiheuttavaa pelaamista ja jos markkinoinnilla ohjataan rahapelikysyntää tämän lain nojalla harjoitettavaan rahapelitoimintaan. Markkinointia ei saa kohdistaa alaikäisiin. Markkinoinnissa ei saa kuvata runsasta pelaamista myönteisesti eikä pelaamattomuutta tai kohtuullista pelaamista kielteisesti. Rahapelien markkinointi on kielletty sellaisessa televisio- ja radiotoiminnassa, kuvaohjelman elokuvateatterissa tapahtuvassa julkisessa esittämisessä ja julkaisutoiminnassa, joka on suunnattu alaikäisille.

Rahapelien markkinointi on kielletty muualla kuin sellaisissa erityisissä pelisaleissa, pelikasinoiden ja raviradoilla, joihin pelit tai niiden myyntipiste on sijoitettu, jos peleihin on pelisääntöjen antamisen yhteydessä todettu liittyvän erityinen pelihaittojen vaara. Pelaajille voidaan kuitenkin antaa tietoa tällaisten pelien pelikohteista, pelipaikoista, peliehdoista, pelimaksuista, voittojen todennäköisyydestä ja voitoista.

Poliisihallituksen tehtävänä on valvoa, että rahapelien markkinoinnissa noudatetaan tämän lain ja kuluttajansuojalain (38/1978) säännöksiä. Veikkaus Oy:n on annettava vuosittain sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle selvitys rahapelien markkinoinnista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 momentissa tarkoitettun selvityksen sisällöstä.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

16 §

Raha-automaatteja, erityisautomaatteja ja kasinopelejä koskevat erityiset säännökset

Raha-automaatit, erityisautomaatit ja kasinopelit tulee sijoittaa valvottuun tilaan. Niitä ei saa sijoittaa tilaan, jossa niiden käyttäminen voi vaarantaa turvallisuutta tai aiheuttaa järjestyshäiriöitä.

4 luku

Rahapelitoiminnan tuotto

17 §

Tuoton käyttötarkoitukset

Veikkaus Oy:n tuotosta käytetään:

- 1) 53 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen;
- 2) 43 prosenttia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen;
- 3) 4 prosenttia hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen.

17 a §

Urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen tarkoitettu tuotto

Veikkaus Oy:n urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään:

- 1) 25 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen;
- 2) 17,5 prosenttia tieteen edistämiseen;
- 3) 38,5 prosenttia taiteen edistämiseen;
- 4) 9 prosenttia nuorisotyön edistämiseen;
- 5) 10 prosenttia 1—4 kohdassa säädettyihin tarkoituksiin valtion talousarviossa vuosittain tarkemmin päätettävällä tavalla.

17 b §

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa voidaan terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettua tuottoa käyttää myös rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) 5 §:ssä, eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuk-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

sesta annetussa lain (1039/1997) 8 §:ssä ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen ja menojen ja kustannusten korvaamiseen.

Valtionavustuslain (688/2001) 6 §:n 1 momentin estämättä avustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta ja hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin avustuksen määrästä.

17 c §

Hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen tarkoitettu tuotto

Hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen tarkoitettua tuotosta osoitetaan vähintään 95 prosenttia raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestölle sekä tämän jäsenyhteisöille.

Raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestö tekee maa- ja metsätalousministeriölle esityksen 1 momentissa tarkoitettua osuudesta myönnettävien avustusten vuosittaisesta jakosuunnitelmasta eri avustuksensaajille ja käyttötarkoituksiin.

Valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua sopimusta ei tarvitse tehdä, jos kasvatustukea myönnetään raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestön ohjaamana hevosen omistajalle.

18 §

Tuoton ottaminen valtion talousarvioon

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määrärahat, joiden arvioidaan vastaavan Veikkaus Oy:n asianomaisen tilikauden voittoa ja uudelleen jaettaviksi palautuvia varoja.

Määrärahat otetaan valtion talousarvioon 17 §:ssä säädettyjen käyttötarkoitusten mukaisessa suhteessa opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön momenteille.

19 §

Tuoton tilittäminen

Veikkaus Oy:n tulee tilittää rahapelitoimintojen tuotto kunkin käyttötarkoituksen tuotonjakasioita käsittelemään säädetyille ministeriölle 17 §:ssä säädettyjen käyttötarkoitusten mukaisessa suhteessa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tilitysmenettelystä.

20 §

Tuoton jaosta päättäminen

Tuotosta jaettavien avustusten ja valtionosuuksien myöntämisestä urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen päättää opetus- ja kulttuuriministeriö.

Tuotosta jaettavien avustusten myöntämisestä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ja avustusten takaisinperinnästä päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveys-

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

ministeriön yhteydessä toimii avustusten valmistelua, maksatusta, seuranta ja valvontaa varten Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus. Avustuskeskus voi avustuksen saajan hakemuksesta erityisestä syystä tehdä avustuspäätökseen vähäisiä ja teknisluonteisia muutoksia, pidentää avustuksen käyttöaikaa sekä siirtää avustuksen toiselle yleishyödylliselle oikeuskelpoiselle yhteisölle tai säätiölle. Avustuskeskus voi päättää maksatuksen keskeytyksestä. Avustuskeskus vastaa sosiaali- ja terveysministeriön avustusten myöntämisestä ja takaisinperintää koskevien päätösten toimeenpanosta. Avustuskeskukseen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tuotosta jaettavien avustusten myöntämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen päättää maa- ja metsätalousministeriö.

20 a §

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioden neuvottelukunta

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijajäsenenä 20 §:n 2 momentissa tarkoitettujen avustusten valmistelussa on sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioden neuvottelukunta ja sen arviointi- ja avustusjaosto, jotka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen kohdistuvan avustustoiminnan linjauksista ja strategisista suuntaviivoista sekä kehittää ja arvioida avustuspolitiikkaa ja järjestötoimintaa. Neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arvioita avustettavien järjestöjen toiminnasta. Neuvottelukunnan ja jaoston lausunnot eivät sido sosiaali- ja terveysministeriötä.

Neuvottelukunnan ja sen jaoston tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

21 §

Tuoton jakamatta jättäminen

Vuosittain voidaan jättää jakamatta enintään 20 prosenttia kuhunkin 17 §:ssä säädettyyn käyttötarkoitukseen tarkoitettua tuotosta. Jakamatta jätetty määrä on jaettava viiden vuoden kuluessa.

Jakamatta jättämisestä päättää valtioneuvosto kunkin käyttötarkoituksen tuotonjakoasioita käsittelemään säädetyn ministeriön esityksestä.

22 §

Avustustoiminnasta aiheutuvat kustannukset

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettua tuottoa voidaan 17 b §:ssä säädetyn lisäksi käyttää Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen toiminnasta aiheutuneisiin henkilöstö- ja muihin kustannuksiin. Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan puolta Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen kustannuksista.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Veikkaus Oy:n tulee korvata sosiaali- ja terveysministeriölle Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen toiminnan toteutuneiden kustannusten ja valtion talousarvioon otetun määrärahan välinen erotus.

Hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen tarkoitettua tuottoa voidaan käyttää avustusten myöntämisestä maa- ja metsätalousministeriölle aiheutuviin kustannuksiin.

23 §

Tuotosta jaettaviin avustuksiin sovellettava lainsäädäntö

Veikkaus Oy:n tuotosta jaettaviin avustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiin valtionavustuksiin ja valtionosuuksiin sovelletaan lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia (1705/2009).

35 §

Bingopelin voitot

Bingopelissä voidaan antaa voittona sen lisäksi, mitä 3 a §:n 3 kohdassa säädetään, oikeus yhteen tai useampaan uuteen peliin.

Pelaajille jaettavien voittojen enimmäisarvo ei saa ylittää 75 prosenttia kuuden kalenterikuukauden kokonaismyynnin arvosta, kuitenkin niin, ettei jaettavien voittojen enimmäisarvo saa ylittää 95 prosenttia yhdenkään kalenterikuukauden aikana.

42 a §

Rahapeliasioiden neuvottelukunta

Sisäministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston asettama rahapeliasioiden neuvottelukunta, jonka tehtävänä on seurata rahapelipoliittisten tavoitteiden toteutumista ja kehittämistarpeita.

Neuvottelukunnan tarkemmista tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

43 §

Viralliset valvojat

Poliisihallitus voi määrätä rahapelitoiminnan valvontaa varten virallisia valvojia. Viralliseen valvojaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Virallisten valvojien tulee valvoa, että rahapelien toimeenpanossa noudatetaan 13 c §:n nojalla annettuja pelisääntöjä, ja vahvistaa pelikierroksittain veikkaus-, vedonlyönti- ja totopelien tulokset ja voittojen määrä. Virallisten valvojien tulee valvoa myös raha-arpajaisten arvonta ja arpojen

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

sekoittaminen sekä vahvistaa arvonnän tulos, jollei julkinen notaari Poliisihallituksen suostumuksella suorita näitä tehtäviä.

Jäljempänä 62 §:n 5 momentissa tarkoitettujen rahapeliän valvontajärjestelyt hyväksyy sisäministeriö.

44 §

Tietojensaantioikeus

Valvontaviranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada Veikkaus Oy:ltä, arpajaisten toimeenpanoon luvan saaneelta yhteisöltä tai säätiöltä sekä tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanijalta valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja.

45 §

Tarkastus- ja kieltö-oikeus

Poliisilaitoksella, Poliisihallituksella ja 58 §:ssä tarkoitettulla tarkastuslaitoksella on oikeus tarkastaa, että raha- ja tavaravoittoautomaateissa sekä 56 §:ssä tarkoitetuissa peliautomaateissa ja pelilaitteissa käytetään hyväksyttyä rahaliikenteen valvontalaitetta.

Poliisilaitoksella ja Poliisihallituksella on oikeus kieltää 1 momentissa tarkoitettun automaatin tai pelilaitteen käytettävänä pitäminen, jos siinä ei ole hyväksyttyä rahaliikenteen valvontalaitetta taikka se on sijoitettu automaattien tai pelilaitteiden sijoittamista koskevien säännösten vastaisesti. Jos havaittu puute tai vika on vähäinen, poliisi voi kiellon sijasta määrätä sen korjattavaksi.

46 §

Rahapelitoiminnan valvontakustannusten korvaaminen

Veikkaus Oy:n tulee korvata valtiolle rahapelitoiminnan valvonnasta aiheutuvat kustannukset. Kustannusten perimisestä säädetään sisäministeriön asetuksella.

47 §

Voittojen periminen

Raha-arpajaisissa saatu voitto on perittävä yhden vuoden kuluessa arvontatuloksen vahvistamisesta tai arpaan merkityn myyntiajan päättymisestä. Veikkaus- ja vedonlyöntipeliän voitot on perittävä yhden vuoden kuluessa ja totopeliän voitot kolmen kuukauden kuluessa näiden peliän pelisääntöjen mukaisen lopputuloksen vahvistamisesta. Raha-automaatti-, erityisautomaatti- ja kasinopeliän voitot on perittävä yhden vuoden kuluessa voittoon oikeuttavan tuloksen saavuttamisesta. Yhdistelmäpeliän voitot on perittävä vuoden kuluessa näiden peliän pelisääntöjen mukaisen voittoon oikeuttavan tuloksen saavuttamisesta.

Bingopelissä saatu voitto on perittävä yhden vuoden kuluessa voittoon oikeuttavan tuloksen saavuttamisesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Tavara-arpajaisten ja arvauskilpailujen voitto, lukuun ottamatta tavara-arpajaisia, jotka saadaan toimeenpanna ilman tässä laissa säädettyä lupaa, on perittävä kahden kuukauden kuluessa tavara-arpajaisluvan voimassaoloajan päättymisestä.

51 §

Pelikasinon asiakas- ja valvontarekisteri

Pelikasinotoiminnan harjoittajalla on oikeus pelitoiminnan valvomiseksi pitää henkilörekisteriä (*pelikasinon asiakas- ja valvontarekisteri*). Pelikasinon asiakas- ja valvontarekisteriä varten saadaan kerätä ja tallettaa seuraavia pelikasinon asiakkaita ja heidän pelaamistaan koskevia tietoja:

- 1) etu- ja sukunimi;
- 2) syntymäaika;
- 3) kansalaisuus;
- 4) osoite;
- 5) ulkomaalaisen asiakkaan passin numero, antopäivä ja -paikka;
- 6) asiakkaan kuva;
- 7) pelikasinoon saapumisaika;
- 8) sisäänpääsy- tai pelikielto;
- 9) pelikasinossa pelaamista koskevat tiedot;
- 10) epäilty tai todettu pelivilppi;
- 11) häiriökäyttäytymistä koskevat tiedot.

Tiedot kerätään asiakkaan ilmoituksen perusteella ja teknisellä laitteella katsellen tai kuvaten. Rekisteriin saadaan myös kerätä ja tallettaa teknisellä laitteella katsellen tai kuvaten kerätyt tiedot pelikasinon henkilökunnasta.

Rekisteriin talletettuja tietoja saavat käsitellä vain ne Veikkaus Oy:n henkilökuntaan kuuluvat, jotka tarvitsevat oikeuden käsitellä tietoja työtehtäviensä hoitamiseksi ja vain siinä laajuudessa kuin heidän työtehtävänsä hoitaminen sitä vaatii.

Rekisterinpitäjä saa luovuttaa rekisteritietoja 43 §:ssä tarkoitetuille virallisille valvojille valvontatehtävän suorittamiseksi.

Rekisteriin talletetut tiedot on poistettava heti, kun ne eivät enää ole tarpeen pelikasinotoiminnan valvontaa varten, kuitenkin viimeistään kolmen vuoden kuluttua tallettamisesta.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan pelikasinon asiakas- ja valvontarekisteriin henkilötietolakia (523/1999).

52 §

Arpajaisten toimeenpanosta aiheutuvien haittojen seuranta ja tutkimus sekä ehkäisyn ja hoidon kehittäminen

Arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia haittoja on seurattava ja tutkittava. Haittojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä niiden ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Veikkaus Oy:n tulee korvata valtiolle seurannasta, tutkimuksesta ja kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Sosiaali- ja terveysministeriö perii yhtiöltä maksuna määrän, joka vastaa ministeriölle toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

Maksun maksuunpanosta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

53 §

Veikkaus Oy:n velvollisuus luovuttaa tietoja

Veikkaus Oy:n on toimitettava vuosittain toimintasuunnitelmansa, seuraavaa vuotta koskeva talousarvionsa sekä tilinpäätösasiakirjansa välittömästi sen valmistuttua kunkin käyttötarkoituksen tuotonjakoasioita käsittelevälle ministeriölle sekä valtiovarainministeriölle, sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle.

Yhtiön tulee antaa vuosittain kunkin käyttötarkoituksen tuotonjakoasioita käsittelevälle ministeriölle sekä sisäministeriölle ja Poliisihallitukselle kertomus pelitoimintansa kehityksestä ja niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt pelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Yhtiön on toimitettava 3 §:n 2 momentin 1—8 kohdassa tarkoitettujen rahapeliin toimeenpanoa koskevat tiedot tilastoimista varten Poliisihallitukselle sekä arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien haittojen seurantaan, tutkimusta ja rahapeliin haitallisuuden arviointia varten tarpeelliset tiedot sosiaali- ja terveysministeriölle.

62 §

Arpajaisten toimeenpanoa koskevat kiellot

Arpajaisten toimeenpano muulla kuin 3 §:n 2 tai 3 momentissa, 3 a §:ssä taikka 56 §:ssä tarkoitetulla tavalla on kielletty.

Kiellettyä on:

1) arpojen myyminen ja välittäminen ilman tässä laissa edellytettyä lupaa toimeenpantuihin arpajaisiin ja muun kuin Veikkaus Oy:n toimeenpanemaan rahapeliin sekä tällaisten arpajaisten markkinointi;

2) arpojen myyminen tai välittäminen tai arpajaisten markkinointi ulkomaille, jollei se ole sallittua sen valtion tai alueen lainsäädännön mukaan, johon arpoja myydään tai välitetään taikka arpajaisia markkinoidaan;

3) Veikkaus Oy:n toimeenpanemaan rahapeliin liittyvien arpojen myyminen, välittäminen, pelipanosten vastaanottaminen ja voittojen välittäminen ilman yhtiön lupaa.

Tilan luovuttaminen ilman tässä laissa tarkoitettua lupaa tapahtuvaan raha-automaattien, erityisautomaattien, kasinopelien, tavaravoittoautomaattien tai 56 §:ssä tarkoitettujen peliautomaattien ja pelilaitteiden käytettävänä pitämiseen on kielletty.

Liikkeelle laskettavalle joukkovelkakirjalle ei saa koron lisäksi maksaa arpomiseen perustuva hyvitystä.

Ulkomailla toimeenpantavina arpajaisina ei pidetä rahapelejä, joiden toimeenpanoon osallistuu Veikkaus Oy.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

62 a §

Rahapelin toimeenpanon kieltäminen

Poliisihallitus voi kieltää rahapelin toimeenpanon, jos:

- 1) rahapelin toimeenpanee muu kuin Veikkaus Oy;
- 2) rahapelin toimeenpanossa rikotaan 62 §:n 1—4 momentissa säädettyä kieltoa; tai
- 3) rahapelin toimeenpanossa muutoin rikotaan tätä lakia taikka tämän lain nojalla annettua asetusta muulla kuin 62 b §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Kielto voidaan kohdistaa rahapelin toimeenpanijaan sekä sellaiseen elinkeinonharjoittajaan tai yhteisöön, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, luovuttaa tilan raha-automaattien tai erityisautomaattien käytettävänä pitämiseen tai markkinoi rahapelejä.

Kielto on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa kiellon voimassaoloa aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos menettelyä rahapelin toimeenpanossa ei ole korjattu.

62 b §

Rahapelin markkinoinnin kieltäminen

Poliisihallitus voi kieltää 14 b §:n vastaisen rahapeliä markkinoinnin.

Kielto voidaan kohdistaa rahapelin toimeenpanijaan sekä sellaiseen elinkeinonharjoittajaan tai yhteisöön, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, luovuttaa tilan raha-automaattien tai erityisautomaattien käytettävänä pitämiseen tai markkinoi rahapelejä.

Kielto on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa kiellon voimassaoloa aikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos menettelyä rahapelin markkinoinnissa ei ole korjattu.

64 §

Arpajaisrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) rikkoo 10 §:ssä säädettyä kieltoa toimeenpanna arpajaiset velaksi,
- 2) ei noudata velvollisuutta kieltää sisäänpääsyä pelikasinoon 15 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa,
- 3) rikkoo 14 a §:ssä säädettyä rahapeliä ikärajaa,
- 4) rikkoo 27 §:n 3 momentissa säädettyä osallistumiskieltoa,
- 5) toimii tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanijana vastoin 28 §:n 2 momenttia,
- 6) suorittaa tavara-arpajaisten arvonnän tai arpojen sekoittamisen vastoin sitä, mitä 29 §:n 1 momentissa säädetään, tai ei noudata 29 §:n 2 momentissa säädettyä arvonnän tulosta koskevaa ilmoittamisvelvollisuutta,
- 7) rikkoo 16 §:n 2 momentin raha-automaattien, erityisautomaattien tai kasinopeliä, 40 §:n tavaravoittoautomaattien ja 56 §:n 1 momentissa tarkoitettujen peliautomaattien tai pelilaitteiden sijoittamista koskevia säännöksiä tai
- 8) rikkoo rahaliikenteen valvontalaitetta koskevia 57 §:n säännöksiä,

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

on tuomittava *arpajaisrikkomuksesta* sakkoon.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvän asiakkaan tuntemisvelvollisuuden rikkomisesta säädetään rangaistus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 40 §:ssä.

67 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään:

- 1) raha- ja tavara-arpajaisten arpoihin merkittävistä ja niiden myynnin yhteydessä annettavista tiedoista;
- 2) lupahakemuksen ja 31 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä sekä lupapäätösten sisällöstä;
- 3) arpajaisten toimeenpanoon liittyvistä menettelyistä ja määräajoista;
- 4) 3 a §:ssä tarkoitettujen arpajaisten tilitysten sisällöstä, tilitysten nähtävänä pitämisestä, tilitysten nähtävänä pitämiseen liittyvistä määräajoista sekä tilitysten säilyttämisestä;
- 5) 57 §:ssä tarkoitetusta rahaliikenteen valvontalaitteesta, 58 §:ssä tarkoitetulle tarkastuslaitokselle toimitettavista laitteista ja asiakirjoista, poikkeuksista tyyppitarkastusvelvollisuudesta sekä valvontalaitteen tarkastamisesta ja hyväksymisestä;
- 6) Poliisihallituksen ja poliisilaitosten velvollisuudesta toimittaa tietoja arpajaisten toimeenpanosta aiheutuvien haittojen seurantaan, tutkimusta ja rahapelien haitallisuuden arviointia varten.

~~Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää ministeriöistä, joille kuuluu tässä laissa ministeriöille säädettyjen tehtävien hoitaminen.~~

-
1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
 2. Veikkaus Oy:n ja Fintoto Oy:n henkilöstön aseman järjestämiseen sovelletaan työsopimuslain (55/2001) liikkeen luovutusta koskevia säännöksiä.
 3. Raha-automaattiyhdistyksen henkilöstön aseman järjestämiseen sovelletaan työsopimuslain liikkeen luovutusta koskevia säännöksiä lukuun ottamatta niitä henkilöitä, jotka nimitetään virkasuhteeseen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen. ~~Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnon henkilöstön työsuhteet päättyvät 31 päivänä joulukuuta 2016 ilman irtisanomisaikaa.~~
 4. Tämän lain voimaan tullessa Raha-automaattiyhdistyksen velvoitteet ja oikeudet sekä varat ja velat siirtyvät uudelle rahapeliyhtiölle lukuun ottamatta 5 ja 9 momentissa tarkoitettua omaisuutta ja varoja. Vuosiksi 2016—2018 valitun Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen on laadittava ja esitettävä yhdistyksen kokoukselle tilinpäätös lain voimaantuloa edeltävältä tilikaudelta sekä yhdistyksen lakkauttamista koskeva loppuselvitys. Yhdistyksen kokouksessa päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja toimitusjohtajalle sekä loppuselvityksen hyväksymisestä. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita arpajaislain 13 §:n 5 momentin nojalla annettuja säännöksiä yhdistyksen kokouksen kutumisesta ja päätösvallasta sovelletaan yhdistyksen lakkauttamiseen saakka. Tilinpäätöksen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä ja loppuselvityksen hyväksymisestä on ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle. Yhdistys katsotaan lakkautetuksi, kun ministeriön ilmoituksen perusteella tekemä päätös yhdistyksen lakkauttamisesta on tullut voimaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

5. Tämän lain voimaan tullessa Raha-automaattiyhdistyksen avustusjärjestelmä sekä avustustoiminnan käytössä muutoin olevat tietojärjestelmät, kalusteet ja laitteet siirtyvät korvauksetta sosiaali- ja terveysministeriölle. Tietojärjestelmät on eriytettävä kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

6. Lain 14 §:n 1 momentissa säädettyä rajoitusta pelaajalla olevasta yhdestä pelitilistä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2018.

7. Jos 17 §:ssä tarkoitetun tuoton myöntäminen avustuksena edellyttää Euroopan unionin hyväksyntää, avustus voidaan lopullisesti myöntää vasta, kun Euroopan unioni on tehnyt asiassa myönteisen päätöksen. Avustuksen määrää tai sen myöntämisen edellytyksiä muutetaan tarvittaessa Euroopan unionin tekemän päätöksen perusteella. Tämä ei kuitenkaan rajoita avustuksen ennakon maksamista.

8. Uuden rahapeliyhtiön, jolle Veikkaus Oy:n varat ja velat ovat sulautumisessa siirtyneet, on tilitettävä sulautuvan Veikkaus Oy:n ennen tämän lain voimaantuloa toimeenpanemien rahapeliin tuotto tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti, kuitenkin viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2017. Lisäksi sulautuvan Veikkaus Oy:n on tilitettävä raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipeliin jakamatta oleva tuotto opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö saa luovuttaa uudelle rahapeliyhtiölle sulautuvan Veikkaus Oy:n osakkeet ja vastaanottaa luovutettavien osakkeiden tilalle uuden rahapeliyhtiön uusia osakkeita.

9. Uuden rahapeliyhtiön, jolle Raha-automaattiyhdistyksen toiminta ja omaisuus on siirretty, tulee tilittää Raha-automaattiyhdistyksen ennen tämän lain voimaantuloa toimeenpanemien rahapeliin tuotto tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Lisäksi uuden rahapeliyhtiön on tilitettävä Raha-automaattiyhdistyksen käyttöpääoma sosiaali- ja terveysministeriölle 4 momentissa tarkoitetun tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään 30 päivänä huhtikuuta 2017.

10. Uuden rahapeliyhtiön, jolle Fintoto Oy:n varat ja velat ovat sulautumisessa siirtyneet, tulee tilittää Fintoto Oy:n ennen tämän lain voimaantuloa toimeenpanemien rahapeliin tuotto tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

11. Sosiaali- ja terveysministeriö voi ennen tämän lain voimaantuloa perustaa Raha-automaattiyhdistyksestä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukseen siirrettäviin tehtäviin tarvittavat virat. Sosiaali- ja terveysministeriö voi täyttää nämä virat niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä haettaviksi julistamatta, jos virkaan nimitetään Raha-automaattiyhdistyksessä työskentelevä henkilö.

12. Ennen tämän lain voimaantuloa toimeenpantujen raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipeliin tuotto tulee jakaa urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteeseen, taiteeseen sekä nuorisotyön edistämiseen 21 §:ssä säädetystä poiketen kymmenen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

13. Ennen tämän lain voimaantuloa toimeenpantujen raha-automaattipeliin, kasinopeliin ja pelikasinotoiminnan tuotto tulee jakaa terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen 21 §:ssä säädetystä poiketen kymmenen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

14. Ennen tämän lain voimaantuloa toimeenpantujen totopeliin tuotto tulee käyttää hevosurheilun ja hevoskasvatukseen edistämiseen lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

2.

Laki

rikoslain 17 luvun 16 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 16 a §, sellaisena kuin se on laissa 578/2011, seuraavasti:

16 a §

Rahapelirikos

Joka

- 1) toimeenpanee rahapelin luvottomasti,
 - 2) myy tai välittää arpoja muun kuin arpajaislain (1047/2001) 11 §:ssä mainitun rahapeliyhtiön toimeenpanemaan rahapeliin tai markkinoi sellaista rahapeliä vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä kieltoa,
 - 3) myy tai välittää arpoja rahapeliin ulkomaille tai markkinoi rahapeliä ulkomaille vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyä kieltoa,
 - 4) ilman rahapelin toimeenpanijan lupaa myy tai välittää arpajaislain 11 §:ssä mainitun rahapeliyhtiön toimeenpanemaan rahapeliin liittyviä arpoja taikka vastaanottaa sellaiseen rahapeliin liittyviä pelipanoksia tai välittää sellaiseen rahapeliin liittyviä voittoja vastoin arpajaislain 62 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettyä kieltoa taikka
 - 5) luovuttaa tilan raha-automaatin, erityisautomaatin tai kasinopelin käytettävänä pitämiseen, jos sitä pitää käytettävänä muu kuin arpajaislain 11 §:ssä mainittu rahapeliyhtiö, vastoin arpajaislain 62 §:n 3 momentissa säädettyä kieltoa,
- on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rahapelirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annettu laki (1054/2001).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

raha-automaattiavustuksista annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan raha-automaattiavustuksista annettu laki (1056/2001).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa myönnettyihin avustuksiin sovelletaan avustuksen myöntämisaikana voimassa olleita säännöksiä ja avustuspäätöksessä asetettuja ehtoja. Lain voimaan tullessa sosiaali- ja terveysministeriössä ja Raha-automaattiyhdistyksessä vireillä oleviin hakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Avustuksen maksamiseen, kirjanpitoon ja tilintarkastukseen sekä selvitykseen avustuksen käytöstä sovelletaan kuitenkin valtionavustuslakia (688/2001) ja sen 8 §:n nojalla annettuja säännöksiä.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Jos raha-automaattivastuksista annetussa laissa viitataan Raha-automaattiyhdistykseen ja sen tehtäviin ja toimivaltaan avustusasioissa, tarkoitetaan tämän lain voimaantulon jälkeen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskusta ja sen tehtäviä ja toimivaltaa avustusasioissa.

5.

Laki

totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annettu laki (1055/2001).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa maa- ja metsätalousministeriössä vireillä oleviin avustuksia koskeviin hakemuksiin sovelletaan **valtionavustuslakia (688/2001) ja sen 8 §:n nojalla annettuja** säännöksiä. Maa- ja metsätalousministeriön ennen lain voimaantuloa myöntämiin avustuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

6.

Laki

näkövammaisten kirjastosta annetun lain 5 a §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

1 §

Tällä lailla kumotaan näkövammaisten kirjastosta annetun lain (638/1996) 5 a §, sellaisena kuin se on laissa 1053/2001.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

7.

Laki

arpajaisverolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arpajaisverolain (552/1992) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 784/2016, seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Arpajaisilla tarkoitetaan:

1) arpajaislain (1047/2001) 3 §:ssä tarkoitettuja rahapelejä ja 3 a §:ssä tarkoitettuja muita arpajaisia sekä arpajaislain 56 §:ssä tarkoitettujen peliautomaattien ja pelilaitteiden pitämistä yleisön käytettävänä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

8.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 21 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 654/2015, ja
lisätään lakiin uusi 21 c § seuraavasti:

21 c §

Rahapeliyhteisöjen verovelvollisuus

Veikkaus Oy on verovelvollinen vain muusta kuin arpajaislain (1047/2001) mukaisen yksinoikeuden nojalla harjoittamastaan rahapelitoiminnasta saamastaan tulosta.

Ålands Penningautomatförening on verovelvollinen vain muusta kuin arpajaisista annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 1966/10) mukaisen yksinoikeuden nojalla harjoittamastaan arpajais- ja rahapelitoiminnasta saamastaan tulosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

valtionavustuslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtionavustuslain (688/2001) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1077/2005, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetussa laissa (733/1992) säädettyyn valtionosuuteen ja valtionavustukseen, jos siitä mainituissa laeissa erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

10.

Laki

museolain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan museolain (729/1992) 6 § seuraavasti:

6 §

Tässä laissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan käyttää arpajaislain (1047/2011) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuottoa.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

11.

Laki

teatteri- ja orkesterilain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan teatteri- ja orkesterilain (730/1992) 8 § seuraavasti:

8 §

Tässä laissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan käyttää arpajaislain (1047/2011) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuottoa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

12.

Laki

elokuvataiteen edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elokuvataiteen edistämisestä annetun lain (28/2000) 7 § seuraavasti:

7 §

Tässä laissa tarkoitettu tuki suoritetaan ensisijaisesti arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuotosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

13.

Laki

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin muuttamisesta säätöksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin muuttamisesta säätöksi annetun lain (698/2012) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 §

Valtionavustus

Säätö saa toimintaansa valtionavustusta ensisijaisesti arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitusta rahapeliyhtiön tuotosta. Valtionavustuksesta säädetään valtionavustuslaissa (688/2001).

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

14.

Laki

Kansallisgalleriasta annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisgalleriasta annetun lain (889/2013) 29 §:n 1 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

29 §

Rahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa Kansalliskallian toimintaan rahoitusta tässä laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi. Rahoitusta voidaan myöntää myös arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuotosta. Valtionavustuksesta säädetään valtionavustuslaissa (688/2001).

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

15.

Laki

Taiteen edistämiskeskuksista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Taiteen edistämiskeskuksista annetun lain (657/2012) 11 § seuraavasti:

11 §

Taiteen edistämisen rahoitus

Tässä laissa tarkoitettujen taiteen edistämistoimenpiteiden rahoittamiseen tarvittavat määrärahat osoitetaan keskukselle ensisijaisesti arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuotosta.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

16.

Laki

liikuntalain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikuntalain (390/2015) 16 § seuraavasti:

16 §

Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus

Tässä laissa tarkoitetut valtionosuudet ja -avustukset suoritetaan ensisijaisesti arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitetusta rahapeliyhtiön tuotosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain (1419/2014) 4 § seuraavasti:

4 §

Eläkkeen määrä vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa. Eläke maksetaan ensisijaisesti arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitetusta rahapeliyhtiön tuotosta. Eläkkeen maksaa Keva.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

nuorisolain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan nuorisolain (72/2006) 26 § seuraavasti:

26 §

Valtionosuuksien ja -avustusten rahoitus

Tässä laissa tarkoitetut valtionosuudet sekä -avustukset suoritetaan ensisijaisesti arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitetusta rahapeliyhtiön tuotosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 23 § seuraavasti:

23 §

Rahapeliyhtiön tuoton käyttäminen

Liikunnan koulutuskeskusten tämän lain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuottoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

Kotimaisten kielten keskuksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kotimaisten kielten keskuksesta annetun lain (1403/2011) 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

8 §

Viraston rahoitus

Edellä 1 momentissa tarkoitettu määräraha osoitetaan ensisijaisesti siitä arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettusta rahapeliyhtiön tuotosta, joka valtion talousarviossa on osoitettu käytettäväksi tieteen tukemiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

21.

Laki

sotilasvammalain 6 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasvammalain (404/1948) 6 d §, sellaisena kuin se on laissa 900/2012, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

6 d §

Seuraavien korvausten maksamiseen voidaan käyttää myös arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa:

1) 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin avohuollon kustannuksista kunnalle tai kuntayhtymälle suoritettava korvaus;

2) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettua laitoshuollostaa, osa-aikaisesta laitoshuollosta tai kuntoutuksesta sanotun palvelun järjestäneelle laitokselle suoritettava korvaus.

Korvaukset maksaa Valtiokonttori.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

22.

Laki

rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1024/1999, seuraavasti:

5 §

Määräraha

Kuntoutuksesta sekä siihen liittyvästä ylläpidosta aiheutuneet tarpeelliset kustannukset korvataan valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa. Tämän lain mukaisesta kuntoutuksesta ja siihen liittyvästä ylläpidosta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen voidaan käyttää myös arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

23.

Laki

eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) 8 § seuraavasti:

8 §

Rahoitus

Kuntoutuksesta ja siihen liittyvästä ylläpidosta sekä 6 §:ssä tarkoitetuista korvattavista matkakustannuksista aiheutuvat menot korvataan arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettua rahapeliyhtiön tuotosta valtion vuotuisen talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 19 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 19 §:n 3 momentti ja 21 §, sellaisena kuin niistä on 21 § laissa 679/2014, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

19 §

Kuntoutusraha muun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitettulla rahapeliyhtiön tuotolla rahoitetun sopeutumisvalmennuksen ajalta, jos valmennus vastaa 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopeutumisvalmennusta.

21 §

Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettavan kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että ulkomailla annettava kuntoutus täyttää 16 §:ssä säädetyt korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on 18 §:n 1 tai 4 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta tai sisällöltään sitä vastaava arpajaislain 17 §:ssä tarkoitettulla rahapeliyhtiön tuotolla rahoitettu kuntoutuskurssi taikka 20 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen opiskelu- ja kuntoutussuunnitelmaan perustuva opiskelu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

25.

Laki

hevoskilpailulain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hevoskilpailulain (796/1993) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 321/2014, seuraavasti:

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos arpajaislaissa (1047/2001) on tästä laista poikkeavia säännöksiä, sovelletaan tämän lain asemesta niitä.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain (1006/2006) 10 § seuraavasti:

10 §

Rahoitus

Tässä laissa tarkoitetut avustukset myönnetään valtion talousarvioon tätä tarkoitusta varten otettavan määrärahan rajoissa. Määräraha osoitetaan ensisijaisesti siitä arpajaislain (1047/2001) 17 §:ssä tarkoitetusta rahapeliyhtiön tuotosta, joka valtion talousarviossa on osoitettu käytettäväksi tieteen tukemiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 7.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Mika Kari sd
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr
jäsen Juha Pylväs kesk

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Mari-Leena Talvitie kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto